Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 15 май • Шанба • № 56 (14084) ترکستان TURKİSTAN Нархи 5 сўм.

Инч сонгги хабар

ПРЕЗИДЕНТ МОСКВАГА КЕЛДИ

14 май куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатлари раҳбарларининг учрашувида иштирок этиш учун Москвага келди.

Шу куни Кремлда МДҲ давлат ва ҳукумат бошлиқларининг мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатларидаги иқтисодий муаммоларни ҳал этиш, имзоланган шартномаларнинг бажарилишига эришишда ҳаракатларни мувофиқлаштириш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди.

(ЎзА).

ТАЛАБАЛАР МАМНУН

«Қарши — Самарқанд», «Самарқанд — Қарши» поезди қатнови йўлга қўйилди. Бу йўловчиларни, айниқса, Самарқанддаги турли олий ва ўрта махсус билим юртларида таълим олаётган қашқадарёлик талабаларни мамнун қилди. Гап шундаки, поезднинг чипта нархи автобусникига қараганда қарийб икки баравар арзон.

УЙЛИКМАСОЙ МАЪДАНИ

Самарқанд геология-қидирув гуруҳининг Нурота тоғ тизмаларида олиб борган кўп йиллик изланишлари беҳуда кетмади. Геологлар Валентина Башинская ва Шодив Тешаев бошчилигида Уйликмасой тоғ тизмаларида кремний маъданини топди. Маълумки, бундай маъдан машинасозлик саноатида ноёб хом ашё ҳисобланади.

НУР ДАВОЛАЙДИ

Бағдод туманидаги пойабзал фабрикаси соғломлаштириш шифохонасида «Явь-1» тиббий ускунаси қўлланила бошлади. Бу асбоб ёрдамида оғриқсиз ва ўн икки бармоқли ичак яраси, битиши қийин жароҳатлар, суяк синиши, юрак-қон томир касалликлари юқори частотали электромагнит нурлари билан даволанади.

КЕЛИНЛАР КЎРИГИ

Қашқадарё вилоят хотин-қизлар кенгаши ташаббуси билан Ғузорда келинлар мусобақаси бўлиб ўтди. Турли туманлардан келган 40 дан зиёд келин миллий либос танлаш, уй-рўзғор тутиш, пазандалик, дастурхон тузаш маҳоратини намойиш этди. Қайнона-келин, эр-хотин муносабати, бола тарбиясига оид қизиқарли савол-жавоблар бўлди. Шаҳрисабз, Косон, Қарши ва китоблик келинлар мусобақага пухта тайёргарлик кўрганларини намойиш этдилар.

МУҚАДДАС ТУЙҒУДИР ВАТАННИ СЕВМОҚ

ВАТАНГА муҳаббат туйғуси муқаддас эканлиги Ўзбекистон Республикаси Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасида 13 май куни бўлиб ўтган давра суҳбатининг асосий мавзуи бўлди. Мамлакатимиз президенти Ислом Каримовнинг таниқли адиблар билан учрашуви чоғида ва яқиндагина ўз ишини тугатган Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг сессиясида атрофлича таҳлил этилган долзарб масалалар силсиласида халқимизни қийинчиликдан олиб чиқиш, Ватанга муҳаббат теварагида миллатни бирлаштириш ва мустақил давлатчилик мафкурасининг ҳамкорликда яратиш каби бардавом жараёнлар яққол ажралиб турган эди. Суҳбатда иштирок этган таниқли адиблар, етакчи рўзнома ва ойномалар бош муҳаррирлари, Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари, Ёшлар Иттифоқи қуйи ташкилотларининг етакчилари, хорижлик ватандошларимиз уни ўтказишдан мақсад Ватанга муҳаббат ҳиссини тўла сақлаб қолиш, мустақиллик заминида янада ривожлантириш, умуман Ўзбекистоннинг сиёсий иқтисодий мустақилликка эришувида, мамлакатимизда кечаётган ижобий жараёнларнинг оёққа туришида, жамиятдаги айрим салбий иллатларни бартараф этишда ёшларнинг бевосита иштирокини таъминлашда Ёшлар Иттифоқи ҳам нуфузга эга эканлигини қайд этдилар ва ташкилот олдида турган вазифаларни муҳокама қилдилар.

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқининг биринчи котиби Адҳамжон Орзиматов сўнгги бир-бир ярим йил мобайнида республика ёшлари, қолаверса, катта авлод кўз олдида ўз мавқеини сақлаб қола олган ёшлар ташкилоти, унинг қуйи бўғинлари олдида турган вазифалар хусусида сўзлади ва ёшларда Ватанга чексиз меҳр-муҳаббат ҳиссини янада кучайтириш зарурлигини алоҳида таъкидлади. У ижодкор ёшларнинг республика «Истеъдод» жамғармаси тузилиши, ижодкорларни уй-жой билан таъминлашда давлат томонидан ғамхўрлик қилиниши «Ёшлар сиёсати тўғрисида»ги қонуннинг изчил амалга оширилаётганидан далолатдир, деб айтди.

«Гулхан» журналининг Бош муҳаррири, таниқли шоира Ойдин Ҳожиева даврадагиларга Президент билан суҳбатдан ҳамда Бухоро ва Навойи вилоятларига сафаридан олган таассуротлари ҳақида сўзлаб берди. Куйинчак шоира миллатимиз маънавиятида пайдо бўлган бўшлиқни Ватан мустақиллиги мафкураси ва унинг ажралмас қисми бўлган она юртга муҳаббат туйғуси билан тўлдиришни таклиф этди.

Маълумки, 20-йилларда Ўзбекистон тарихида кескин бурилиш даври содир бўлган ва унда оловқалб ёшлар фаол иштирок этган эди. Бош муҳаррир пойтахтда, вилоятларда ҳатто қишлоқларда айрим тўйлар дабдабали ўтаётгани ҳақида гапира туриб, уларда ким ўзарлик ҳукм сурмоқда, ароқхўрлик ва боғич-боғич пул сочишлар бўлиб турибди, деди. Бу иллатларни бартараф этишда Ёшлар Иттифоқи, мамлакат ёшларига йўлбошчи, намуна ва айниқса уюшган ёшларга «дирижёр» бўлиши зарур.

«Ғунча» ойномаси Бош муҳаррири Яйра Саъдуллаеванинг мулоҳаза ва таклифлари орасида ёшларимизни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда адабиёт ва санъат, матбуот ва хусусан ёшлар ташкилотларининг обрўсини кўтариш шартлиги яққол ажралиб турди. Нотиқ Ёшлар Иттифоқи билан болалар ташкилотлари ўртасида узоқлашиш сезиларли даражага етганини ташвиш билан қайд этди.

Таниқли адиб, «Ёш куч» ойномасининг Бош муҳаррири Худойберди Тўхтабоев Ватанни севиш, миллий давлатчиликни тиклаш ва мустақилликни мустаҳкамлаш жараёнида эҳтиёткорона пайпаслаб кўришлар вақти ўтиб, энди аниқ амалий ишлар даври бошланганини маълум қилди. Адиб бу йил таваллудининг 675 йиллиги нишонланажак ҳазрат Баҳоуддин Нақшбанд асос солган тариқатнинг асосий рукнлари билан бугун юртимизда кечираётган барча воқеалар ўртасида боғлиқлик мавжудлиги ҳақида сўзларкан, айрим ёшларимизда дунёвий фанларга қизиқиш анча пасайгани, жумладан, илмий-техника китоб-дарсликлари нашр этиш аянчли аҳволда экани хусусида алоҳида тўхталди.

«Туркистон» рўзномасининг Бош муҳаррири Жаббор Раззоқов суҳбатдошларининг фикр-мулоҳазалари ва таклифларини маъқулларкан, ёшлар етакчилари орасида Ватанимиз муқаддас тарихидан бехабар, ва унинг дунёга танилган бобокалонлари ҳақида яхши билимга эга бўлмаган «тарбиячилар» ҳам борлиги хусусида гапирганда даврада жонланиш пайдо бўлди. Бош муҳаррир жумладан, ёшларни тарбияловчиларнинг ўзлари ҳам ибратли тарбияланган, халқимиз маънавият манбаларидан баҳра олган, тарихимизни изчил ўрганган бўлиши керак. Ёшлар Иттифоқи ўринбосарлар тайёрлашдан воз кечмаган ҳолда ходимларнинг тарихий ва дунёвий билим, маданиятдан дурустгина хабардор бўлишига эришуви зарурлигини таъкидлаб, Ўзбекистонимиз нуфузли алломаларининг ёшлар ташкилотлари ичига дадил юриш қилишлари кераклиги ҳақида ўринли таклиф киритди.

Амриқо Қўшма Штатларидан келган журналист, ватандошимиз Жавдат Сайхон бир ярим йил аввал давлат мустақиллигини эълон қилган Ўзбекистон ёшлари жаҳон тараққиёти асослари ва иқтисодий юксалиш, маънавий маданият омилларидан тўлиқ хабардор эмаслар, деди. Бу тор қобиқдан чиқиш учун Ёшлар Иттифоқининг тараққий топган чет эллар билан айниқса, ёшлар ташкилотлари билан бевосита алоқалари кучайиши кераклигини таъкидлади.

Ўзбекистон Республикаси халқ депутати, «Чўлпон» нашриётининг директори Нурали Қобул 130 йил ҳукм сурган мустамлака сиёсатининг оғир асоратлари хусусида сўзларкан, кечган даврда Ўзбекистон дунё миқёсида нуфузга эга бўлган бирорта етук шахс тарбиялаб бера олмади, деди. Бунинг сабаблари эса бир талай: Умуммиллий, умуминсоний қадриятларнинг тикланишига ҳаракат қилинмоқда. Ёзувчи сўзининг охирида Ватаний ахлоқ барча ижобий ҳодисалар таъсирида шаклланиши керак, деди.

Давра суҳбати самимий ва қизғин кечди. Унда Ўзбекистон ёшлар ташкилотининг галдаги вазифалари белгилаб олинди.

Б. ЭШПУЛАТОВ,
«Туркистон» махсус мухбири.

* * *

СУРАТЛАРДА: анжумандан лавҳалар.

Муҳаммад АМИН суратлари

ОММАВИЙ САФАРБАРЛИК

Ўтган ҳафта сўнггида уч кун давом этган кучли ёғингарчилик Фарғона вилоятининг бутун ҳудудида катта асорат қолдирди. Экин майдонларига жиддий шикаст етказди.

Вилоят ҳокимлиги бехосдан рўй берган вазиятни ҳисобга олиб, энг зарур чора-тадбирларни кўрмоқда. Бутун вилоят ҳудудида қатқалоққа қарши кураш бўйича оммавий сафарбарлик эълон қилинди.

Дастлабки манбаларга таяниб, шуни айтиш мумкинки, сафарбарликда юз мингдан ортиқ аҳоли ва мингта махсус техника иштирок этаяпти.

(Ўз мухбиримиз).

ДУЛ УТГАН ЖОЙДА

Кучли ёмғир, сўнгра эса дўл ёғиши натижасида Косонсой туманида салкам 6 минг гектар ерга зарар етди. Бу жами пахта майдонининг 70 фоизини ташкил этади. Табиий офат оқибатларига тезроқ барҳам бериш мақсадида лойқа босган ариқлар тозаланиб, далаларга қайта чигит экишга ҳозирлик кўрилмоқда. Бу ишда пахтакорларга Косонсой тумани ва шаҳар аҳолиси кўмаклашмоқда. Наманган вилоят деҳқончилик-саноат бошқармаси 300 тонна уруғлик етказиб беришни зиммага олди, қўшимча ёнилғи ажратилди.

(ЎзА мухбири).

Истиқбол режалари

Фарғона шаҳрида Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасининг навбатдаги кўчма Бюроси бўлиб ўтди.

Бюрода «Сирдарё вилоятида Ёшларга оид давлат сиёсати ҳамда ёшларнинг ижтимоий хизматини тадқиқ этишда вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитаси томонидан амалга оширилаётган тадбирлар тўғрисида»ги масала муҳокама этилди.

Ёшларнинг ижтимоий хизмати бўлинмаларини Сирдарё вилоятида ташкил этиш учун Марказий Қўмита томонидан 1991—1992 йилларда 200 минг сўм маблағ ажратилган эди. Бугунги кунга келиб, ўтган бир ярим йил ичида ЁИ вилоят қўмитаси ёшлар ижтимоий хизматларининг бўлинмаларини туман ва шаҳарларда ташкил этиш борасида бир қатор тадбирларни амалга оширган. Вилоят бўйича 6 та бўлинма фаолият кўрсатиб келмоқда. Ҳар бир шаҳар ва туман ҳудудида 3—4 тадан, вилоят миқёсида эса ўрта ҳисобда 40 тага яқин ўсмирлар клублари ишлаб келмоқда ва уларда балоғатга етмаган ёш йигит-қизлар ўқишдан сўнг ўзлари қизиққан ишлари билан машғул бўлмоқда.

Бюро мазкур йўналишда мавжуд муаммоларни ҳам кўрсатиб ўтган ҳолда, Сирдарё ва бошқа вилоятлардаги ижобий ишларни республика миқёсида тадбиқ этиш ва бу бўйича келажакда Ёшлар Иттифоқи ходимлари иштирокида илмий-амалий семинар ўтказишни таклиф этди.

Шунингдек, Бюрода Ўзбекистон Марказий Қўмитасининг 1993 йил июль ойида мазкур масала бўйича бўлиб ўтадиган навбатдаги пленумига зарур ҳужжатларни тайёрлаш учун Ўзбекистон ЁИ Қорақалпоғистон республикаси, Тошкент шаҳри ва барча вилоят қўмиталарига тегишли топшириқлар белгиланди.

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи вилоятлар, туман ва шаҳар ташкилотларининг ҳисобот-сайлов конференциялари якуни тўғрисидаги масала кўрилиб, улар юқори савияда, ҳокимликлар, давлат ва жамоат ташкилотлари эътибори ва иштирокида ўтганлиги таъкидланди. Шу билан бирга Ўзбекистон ЁИ МҚси бўлимларига конференцияларда ташкилот фаоллари ва ёшлар томонидан билдирилган таклифлар, танқидий фикр-мулоҳазаларни амалга ошириш юзасидан аниқ-пухта тадбирлар режасини ишлаб чиқиш ва уларнинг бажарилиши чораларини кўриш топширилди.

Бюро Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Бухоро вилоят қўмитасининг Қоровулбозор туман ташкилотини ташкил қилиш, Ўзбекистон ЁИ Хоразм вилоят қўмитасининг «Дўстлик» шаҳар ташкилотини ташкил қилиш тўғрисидаги таклифларини маъқуллади ва Марказий Қўмита ҳисобидан ҳар икки янги ташкилотга фаолият бошлаш учун 100 минг сўмдан пул маблағи ажратилишини таъкидлади.

Ўзбекистон ЁИ Қорақалпоғистон республикаси қўмитасининг «Қорақалпоқ жаслари» газетасига 1993 йил 1 майдан 1993 йил декабрь ойи охиригача бўлган даврдаги қалам ҳақи (гонорар) харажатларини қоплаш учун Марказқўмнинг ёрдами сифатида 300 минг сўм маблағ ажратилди.

Ўзбекистон ЁИ Юнусобод туман қўмитаси тавсиясига кўра Республикада ракета-модель спортининг ривожланишига қўшган ҳиссаси учун етти нафар фаоллар, шунингдек, болаларни эстетик руҳда тарбиялаш соҳасида олиб бораётган катта хизматлари учун Чилонзор туманига қарашли «Шабнам» номли 336-сон болалар боғчаси жамоаси ҳамда Ўзбекистон ЁИ ташкилоти фаолиятидаги муносиб иштироки учун бир гуруҳ ўртоқлар Ўзбекистон ЁИ МҚси Фахрий Ёрлиқлари билан тақдирланиши тўғрисида қарор қабул қилди.

Бюро Ўзбекистон ЁИ МҚнинг навбатдаги VII Пленумини 1993 йил июль ойининг биринчи ўн кунлигида чақириш тўғрисида қарор қабул қилди.

Шунингдек, Бюрода Ўзбекистон ЁИ туман ва шаҳар қўмиталарининг янги сайланган биринчи котибларини қайта тайёрлашга оид ўқув-мавзуий режа, Ўзбекистон ЁИ МҚнинг 1992 йил бюджетининг бажарилиши, кадрлар ва табиий офатдан азият чеккан ЁИ аъзоларига моддий ёрдам бериш тўғрисидаги ҳамда бошқа қатор масалалар ҳам кўриб чиқилди.

Ҳисоботдан муддао нима?

Агар бу саволга аниқ жавобни билмоқчи бўлсангиз, биз билан уларнинг ҳисобот-сайлов йиғилишида қатнашишингиз керак эди. Лекин бу саволга анжуманда қатнашиб туриб ҳам бирон аниқ жавоб ололмадим. Тўғриси, Навойи вилояти Ёшлар Иттифоқи ташкилоти IV конференциясида саркотиб Шамсиддин Бозоровнинг маърузасини тинглаб, ана шундай хаёлга боришингиз табиий. Аввалига мен саркотибнинг гапларини, келтирилган далилларнинг ҳаммасини эшитиб улгура олмадим деб ўйлагандим. Лекин анжуман тугагандан кейин Шамсиддиннинг маърузаси матнини олдим-у, фикрим нотўғри эмаслигини билдим.

Тўғрироғи, бу матнни конференция маърузаси деб бўлмасди. Қолаверса, маълумотнома деб ҳам. Агар маълумотнома бўлса, котиб унга ўз қарашларини ҳам аниқ далиллар билан келтириб, уни тўлдириши керак эди. Лекин Шамсиддин маъруза матнидан бошқа бирор фикр айтгани ҳам йўқ.

Фикрларим қуруқ бўлмаслиги учун унинг маърузасида айтилган далилларни иложи борича тўлиқ келтиришга ҳаракат қиламан. Маъруза 11 қоғоздан иборат. Шунинг 2,5 варағини умумий гаплар ташкил этади, яъни кириш сўзлари.

Вилоятда 218 мингга яқин ёшлар бўлиб, шунинг 39 минги ишсиз. Кўпчилик ёшларнинг ойлик иш ҳақи ўртача яшаш меъёридан кам. Кўплаб ёш оилалар яшаш шароитларини яхшилашдан умидсизланганлар. Бу ишсизлик, жиноятчиликнинг ўсишида ўз аксини топмоқда. 1993 йилнинг 2 кварталида 268 нафар 30 ёшгача бўлган ёшлар жиноят содир этган. Бу вилоятда содир этилган жиноятнинг 52,6 фоизини ташкил этади. Шахсий ва давлат мулкини ўғирлаш, қасддан тан жароҳати етказиш, гиёвандлик ва безорилик каби жиноий ҳаракатлар кўпайиб бормоқда.

Комсомол тезкор отрядлари, милициянинг ёш дўстлари каби жамоатчилик ҳаракатлари бугунги кунда тўхтаб қолган. Бу каби салбий ҳодисаларни камайтириш чоралари изланяпти, лекин ҳеч қандай самара йўқ.

Навойи вилояти Ёшлар Иттифоқи, 1992 йилнинг 14 февралида қайтадан ташкил этилди. Нимагадир Шамсиддин бу санани унутиб, 16 март деб ёзибди. Ҳозир унинг тасарруфида 8 туман, 2 шаҳар қўмиталари бўлиб, 63 минг иттифоқ аъзоси бор. Бошқа вилоятларда, туманларда аллақачон ёшлар билан ишловчи хўжалик раҳбарларининг ўринбосарлари, туман ҳокимларининг, вилоят ҳокимининг жамоатчилик асосидаги ўринбосарлари Ёшлар Иттифоқининг котибларидан иборат. Бу масала Навойида ҳали ҳал этилмаган. Маърузада келтирилишича, фақатгина давлат агросаноат бирлашмаси, «Қоракўлчилик» трестидагина бу масала ижобий ҳал этилган, холос.

Туманлардан Нуротадагина ҳоким З. Нуритдинов Ёшлар Иттифоқи котиби Э. Жўрақуловни ўз муовини этиб тайинлаган.

Вилоятда Ёшлар жамғармаси тузиш назарда тутилган. Бу масала қачон аниқ ҳал этилиши мумкинлигидан делегатлар бехабар қолдилар.

Шамсиддинни кўпроқ маош ва вилоятқўмдаги штатлар масаласи ташвишлантираётганини таъкидлади. Унинг айтишича, рескўм 27 кишига ойлик тариқасида дотация берарди, ҳозир бор-йўғи 2 та штатга ажратган. Бундай вазиятда иш олиб бориш жуда қийин. Унинг айтишича, Ёшлар Иттифоқи ходимларининг маоши республикадаги энг кам иш ҳақи атрофида. Албатта, бундай маош билан бўш штатларни тўлдириш, иқтидорли, ташаббускор ёшларни жалб этиш мушкул. Баъзан шундай ҳоллар бўладики, вилоят ҳамда туман ходимлари бир неча ойлаб иш ҳақи олишмайди. Шунинг учун ҳам бошланғич ташкилотларга тушаётган аъзолик бадалларининг 10 фоизи вилоят ташкилотига ўтказилса, ишда анча силжиш бўларди.

Шамсиддин Бозоров ўзининг худди мана шу таклифини конференциянинг қарорига битта банд қилиб киритган. Бу масала учун анча тортишув бўлди. Хатирчи ва Нурота туманлари ёшларининг саркотиблари бу қарорга қарши чиқишди. Чунки улар аъзолик бадалларини тўлиқ бошланғичларда қолдириш бўйича шартномалар тузишганини, бу шартномаларни бузиб бўлмаслигини айтишди. Лекин барибир кўпчилик овоз билан делегатлар бу масалани ҳал қилиб юборишди.

(Давоми 2-бетда)

Ўтиш даври сабоқлари

ИЛК ҚАЛДИРҒОЧЛАР

Андижон давлат тиллар институти қошида ташкил этилган чет тилларни ўрганиш маркази илк битирувчиларига гувоҳномалар топширилди. Марказ тингловчилари бир йил давомида инглиз ва француз тилларини ўргандилар. Бунда Марказий Осиёдаги мамлакатларда чет тилларни ўргатиш ташкилоти вакилларининг ҳам ҳиссаси катта бўлди. Улар тингловчилар билан мулоқотда бўлиб, назарий ва амалий машғулот ўтказдилар. Илк гувоҳнома соҳиблари асосан Андижондаги завод ва фабрикаларнинг инженер-техник ходимларидир.

Инч сонгги хабар

ҲАМОН ДИЛЛАРДА

Тошкентдаги Нодирабегим номли 265-ўрта мактабда шоира таваллудининг 200 йиллигига бағишлаб, «Гулшан ичра гул» деб аталган адабий-мусиқали анжуман бўлди. Унда олима ва шоиралар, шаҳар халқ таълими бўлими Бош бошқармаси ходимлари, жумҳурият хотин-қизлар қўмитаси аъзолари, Алишер Навойи номидаги Давлат адабиёт музейи адабиётшунослари ҳамда туман тил ва адабиёт ўқитувчилари иштирок этдилар.

Анжуман мароқли ўтди. Ўзбекистон халқ шоираси Ҳалима Худойбердиева шоира ҳақидаги айрим ибратли ривоятларни сўзлаб, «Туркистон оналарини» номли шеърини ўқиб берди. Филология фанлари доктори, профессор Махбуба Қодирова эса шоиранинг қўлёзма девонларининг топилиш тарихи ҳақида ҳикоя қилди. Жумҳурият хотин-қизлар қўмитасининг етакчи мутахассиси Мунożотхон Нурматова ва шоир Сайёрнинг шеърлари ҳам анжуманга файз киритди.

Аброр Ҳидоятов номидаги театр артистлари, тумандаги 21-, 274-мактаб ўқувчилари ижро этган қўшиқ ва ғазаллар тингланди.

Махмуда ЗОИРХОН қизи.
274-мактаб олий тоифадаги она тили ва адабиёт ўқитувчиси.

ЗАМОНАВИЙ ҚАСБЛАР ЎРГАТИЛМОҚДА

Самарқандда очилган электроника ва автоматика коллежида юзга яқин йигит-қиз турли хил касб сир-асрорини ўрганишга киришди. Коллеж шартнома асосида «Сино» акционерлик компанияси, «Мебель» ижара корхонаси, «Кинап» заводига, шунингдек, ўзига ҳомийлик қилаётган корхоналарга малакали мутахассислар тайёрлаб беради. Машғулотларни Самарқанддаги олий ўқув юртларининг автоматика ва электроника соҳасидаги олимлари, корхоналарнинг етук мутахассислари олиб бормоқда.

ҚАДАМЖО ОБОД БЎЛМОҚДА

Хоразмлик дурадгорлар Баҳоуддин Нақшбанд мақбарасини таъмирлаш учун шарқона услубда 18 та устун ва иккита эшик ясаб берди. Андижон ва Намангандан келган усталар эса бу ердаги Мир Кулол масжиди нақшларини асл ҳолига келтирмоқда. Зиёратгоҳ ёнидаги меҳмонхона қурилиши поёнига етмоқда.

АСАКАДА ФЕСТИВАЛЬ

Асака шаҳридаги маданият ва истироҳат боғида «Гулла, яшна, жон Андижоним!» шиори остида фестиваль бўлиб ўтди. Унда меҳнат жамоалари ва ўқув юртларининг бадиий ҳаваскорлик дасталари ижрочилик маҳоратини намойиш этди. Машҳур спортчиларнинг кўргазмали чиқишлари, миллий кураш мусобақалари, саҳна цирки усталари томошабинларда завқ уйғотди.

Мусаввирлар, халқ ҳунармандчилари, Шарқ пазандачилиги кўргазмалари ташкил қилинди.

ИШ ТАРТИБИ ЎЗГАРТИРИЛДИ

Самарқанддаги «8 март» тикувчилик-ишлаб чиқариш бирлашмасида чеварлар бир йўла 12 соат ишлайдиган бўлди. Корхона ишчи-хизматчилари бундан хурсанд. Чунки тикувчилар янги тартиб бўйича икки кун меҳнат қилганидан сўнг икки кун дам олади. Энди фабрика аёллари уй-рўзғор ишлари ва болалар тарбияси билан кўпроқ шуғулланадилар. Бундан корхона ҳам наф кўради: ходимларни ҳар куни ишга ташиш, уйига элтиш, бепул тушлик, боғча харажати анча камаяди.

ЛОТЕРЕЯ ОЛИБ... МИЛЛИОНЕР БЎЛДИ

Фахриддин Низомитдинов Сурхондарёнинг Узун туманида яшайди. Яқинда кутилмаганда унга омад кулиб боқди. Фахриддиннинг лотереясига миллион сўм пул ютуғи чиқди.

У Республика «Наврўз» хайрия жамғармаси лотереясидан атиги бир нечтасини олган эди.

Ж. ХУШБОҚОВ,
Ўз мухбиримиз.

ЎЗАРО ҲАМКОРЛИК—КЕЛАЖАК МЕВАСИ

«Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсати асослари тўғрисида»ги Қонунга амал қилиб, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги номидан ўртоқ Ж. А. Абдуллаев, Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги номидан ўртоқ Ж. Ғ. Йўлдошев, Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги номидан Ш. И. Каримов, Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги вазирлиги номидан ўртоқ Н. К. Қаюмов, Ўзбекистон Маданият ишлари вазирлиги номидан ўртоқ З. А. Ҳакимов, Ўзбекистон Давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси номидан ўртоқ С. Рўзиев, Ўрта Осиё темир йўллар бошқармаси номидан ўртоқ В. М. Желтоухов ва Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси номидан ўртоқ А. С. Орзиматов ўзаро ҳамкорлик қилиш тўғрисидаги шартномага имзо чекдилар.

1.1. Республика ёшларининг демократик жамиятидаги муносиб ҳаётини таъминлаш, уларнинг қонуний ҳуқуқларини ва манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида, Ўзбекистон Республикаси вазирликлари ўзларининг дастурий ҳужжатлари ва Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи ўзининг Уставига мувофиқ ҳаракат қилиб, ўзаро ҳамкорлик ўрнатиш мақсадида қуйидаги Шартномани туздилар.

1.2. Шартноманинг асоси, Олий ва ўрта махсус ўқув юртлари орқали амалга ошириладиган, етук мутахассисларни тайёрлаш ва вазифаларни бирлигидан келиб чиққан ҳолда, талабалар орасидаги ҳамкорлик фаолиятидир.

1.3. Мазкур Шартнома иштирокчилари- Ўзбекистон Республикасидаги вазирликлар, жойлардаги маҳаллий вакиллари, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари, Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси жойлардаги маҳаллий Ёшлар Иттифоқи қўмиталари ҳамда олий ва ўрта махсус ўқув юртларининг Ёшлар Иттифоқи қўмиталаридир.

(Маҳаллий вакилликлар, Олий ва ўрта махсус ўқув юртлари ва Ёшлар Иттифоқи қўмиталари Шартномани ривожланиши, амалда бажарилиши учун ўзаро келишиб олишлари ва Шартнома тузишлари мумкин.)

ҲАМКОРЛИК АСОСЛАРИ

1. Вазирликлар ўзларига қарашли Олий ва ўрта махсус ўқув юртлари орқали қуйидаги мажбуриятларни зиммаларига оладилар:

— Олий ва ўрта махсус ўқув юртлари Ёшлар Иттифоқи қўмиталарига текинга жой, хона ажратиш ва ўқув юртлари ҳисобидан жиҳоз ва техника билан таъминлаш.

— Ёшлар Иттифоқи қўмиталарига ажратилган хоналарни телефонлаштириш.

— Ўқув юртлари ҳисобидан ихтисослашган фойдаланиш, жиҳозлар ва техникаларни созлаш, иш юритиш ашёлари билан таъминлаш.

— Ёшлар Иттифоқи қўмиталари вакиллари бошқарув ишларида, қабул ва мутахассисларни тақсимлаш комиссияларида, Олий ва ўрта махсус ўқув юртларининг кенгашларида, халқаро алоқаларида қатнашишини таъминлаш.

— Ташкилот қарори ва талабаларнинг аризаларига биноан аъзолик бадалларини нақд пулсиз йиғиб олиш ишларини амалга ошириш.

— Ёшлар ҳуқуқини амалга ошириш масалалари бўйича қарорларни Ёшлар Иттифоқи қўмиталарининг раҳбар органлари вакиллари билан маслаҳатлашувдан сўнг қабул қилиш.

— Ёшлар Иттифоқи қўмиталарининг фаолияти билан боғлиқ бўлган масалаларни кўриб чиқишда, унинг раҳбар вакиллари қатнашиши шартдир.

— Ёшлар Иттифоқи қўмиталари манфаатларини давлат бошқарув органларида ҳимоя қилиш.

— Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Устави ва дастурини амалга оширишда ёрдам бериш.

2. Вазирликлар, уларнинг жойлардаги маҳаллий вакиллари, ўқув юртлари қуйидаги ҳуқуқларга эга:

— Ёшлар Иттифоқи қўмиталарининг фаолияти тўғрисида ахборот ва маълумотлар олиш;

— Ёшлар Иттифоқи қўмиталари котибларини тайинлашда ўз номзодини кўрсатиш, бошқа номзод юзасидан фикр билдириш ва таклиф киритиш;

— ўқув юртлари Ёшлар Иттифоқи қўмиталарига ажратган хоналар, анжомлар, алоқа воситаси ва техника, маблағлардан фойдаланишларини назорат қилиб бориш;

— ўқув ва тарбия соҳасидаги аниқ масалаларни ҳал этишга ташкилот фаолларини жалб этиш.

3. Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси, жойлардаги маҳаллий қўмиталари, Ёшлар Иттифоқи қўмиталари қуйидаги вазифаларни бажарадилар:

— етук мутахассисларни тайёрлаш ва тарбиялашдаги вазифа ҳамда мақсадларни амалга оширишда ёрдам бериш;

— ўқув юртларидаги ЁИҚнинг иш режаларини белгилаш ва улар бажарилишини назорат қилиб бориш;

— зарур бўлган ахборотни ўз вақтида тавсия этиш;

— фойдаланишга топширилган анжом ва маблағ учун моддий жавобгарликни олиб бориш;

— Ўзбекистон қонунчилигида, Ўзбекистон ЁИ Устави ва дастурига ҳамда қуйидаги Шартномага зид бўлмаган ҳолда, вазирликлар, уларнинг жойлардаги маҳаллий органлари маъмуриятларининг республикадаги Олий ва ўрта махсус ўқув юртларидаги ЁИҚ ишларига тааллуқли қарорларини бажариш;

— талаба ёшларга бўш вақтларда пул ишлаб топишлари учун шароит яратиб бериш;

— ўқув юртларидаги ЁИҚ иштирокида қабул қилинган режа ва қарорларни амалга оширишда қатнашиш.

4. Республика ўқув юртларидаги ЁИҚ қуйидаги ҳуқуқларга эга:

— ўқув юртларининг режаларини тузишда, бошқариш бўлимларининг қарор ва буйруқларини чиқаришда ташаббус кўрсатиш;

— ўз вакиллари орқали ректорат ва деканат йиғилишларида ҳал этиш овозига эга бўлган ҳуқуқи билан қатнашиш;

— талабаларнинг ижтимоий-турмуш аҳволини ва тарбия ишларини яхшилашга ҳамда ўқув жараёнини ташкил этишга қаратилган таклифларни киритиб, уларнинг қабул қилиниши учун ҳаракат қилиш;

— турли тадбирларни тайёрлаш ва уларни ўтказиш учун, ўқув юртларининг базасидан текинга фойдаланиш;

— ЁИҚ ташаббуси билан қабул қилинган қарорларнинг бажарилишини назорат қилиш.

* * *

Мазкур Шартнома 1997 йилнинг 31 декабригача бўлган муддатга тузилган бўлиб, шартлашаётган томонлардаги маслаҳат органларининг тасдиқланган кунидан бошлаб кучга киради.

Агарда шартлашган томонлар Шартноманинг муддати тугагунча унинг тўхтатилиши тўғрисида мурожаат этмагундек бўлсалар, Шартнома ўз-ўзидан яна икки йилга чўзилади.

Агарда шартлашилган томонлардан бири Шартномани бажаришини тўхтатиш тўғрисида қарор қилса, бу ҳолда у ўзининг қарори ҳақида икки ой олдин иккинчи томонни хабардор қилиши шарт.

ТАҲРИРИЯТДАН: Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси билан бир қатор вазирликлар ўртасида тузилган ўзаро ҳамкорлик алоқалари ҳақидаги Шартномани мустақил Ўзбекистонимиз келажаги бўлган ёшларга кўрсатиладиган ғамхўрликнинг ёрқин намунаси, деб қабул қилиш керак. Бу шартнома ўтиш даври қийинчиликлари юз бераётган вақтда, айниқса, катта аҳамиятга эга деб ўйлаймиз. Лекин унда кўзда тутилган мақсадлар қоғозда қолиб кетмай, изчил амалга ошиб борса, нур устига аъло нур бўларди.

Тарихга бир назар

ҚАДИМИЙ ҚОНУНЛАРИМИЗ

ЎЗБЕКИСТОН ЖУМҲУРИЯТИНИНГ миллий мустақиллик ва истиқлол йўлига қадам қўйганига икки йил бўлаёзди. Биз келажакда ҳар тарафлама ривожланган бой-бадавлат ва ҳуқуқий давлат қуриш, том маъноси билан демократик жамият тузиш ниятидамиз. Бу — осон иш эмас, албатта. Бунга биринчи навбатда, республикамизда истиқомат қилиб турган барча кишиларнинг — каттаю кичикнинг, қайси хизматда бўлишидан қатъий назар, ўз бурчи ва вазифасини тўғри англаши, сидқидилдан ва ҳалол меҳнат қилиши билангина эришиш мумкин. Чунки, тўқлик ва фаровонлик ҳам, эркин ҳуқуқий давлат ва демократик жамият ҳам «мана мен келдим!» деб тайёргина осмондан тушмайди. Уларни ўзимиз, ўз қўлимиз билан, пешона теримиз билан яратишимиз зарур. Бир сўз билан айтганда, бу — республикамизда бугун истиқомат қилиб турган 20 миллиондан зиёд фуқаронинг бирдамлик билан, бир ёқадан бош чиқариб меҳнат қилишига боғлиқ.

Ҳар тарафлама ривожланган жамият ва ҳуқуқий давлатни ҳам тузиб олдик, дейлик. Лекин, уни, фуқаронинг тенглиги ва ҳақ-ҳуқуқини қонунсиз ҳимоя қилиб бўлмайди. Бунинг учун жамият ва фуқаронинг манфаатларини ҳимоя қилишга қодир қонун керак бизга. Шунчаки, номига эмас, том маъноси билан ҳақиқий қонун керак.

Қонуннинг нималиги, нималарга қодирлиги, айниқса, жамият ва фуқаро қийинчиликка учраганда билинар экан. Сир эмас, мана икки йилдирки ўтиш даврининг мураккабликлари ичига тушиб қолдик. Бундан иқтисодий қўпорувчилар, катта-кичик ўғрилар ва айниқса чайқовчилар фойдаланмоқдалар. Афсуски, бунақаларни қўллаб-қувватловчи, уларга ҳомийлик қилувчилар ҳам йўқ эмас экан. Жиноятчилик эса камайганича йўқ. Хўш, бунинг сабаби нимада? Мен амалдаги қонунларнинг бўшлиги ва такомиллашмаганида деб биламан. Ўзбекистон Республикаси адлия вазирининг биринчи муовини Мирзаулуғбек Абдусаломовнинг сўзлари билан айтганда «амалдаги айрим қонунларимиз талабга жавоб беролмай қолди» («Ўзбекистон овози», 1993 йил 23 февраль сони).) Тўғрисини айтганда, бу қонунлар аввалари ҳам талабга жавоб берган эмас. Чунки бу қонунлар ўзбекнинг қадимий тарихи, урф-одати, анъаналари ва бошқа қадриятларидан келиб чиққан қонунлар эмас, аксинча, четдан, Русиядан олиб келинган қонунлар эди. Шу сабабдан улар ўзбекнинг қонига сингмади, уларнинг таъсир кучи йўқ даражада.

Барча мўмин-мусулмон каби ўзбекнинг ҳам оила ва никоҳ, ер-сув, мол-мулк, мерос масалалари, ижара шунингдек давлат билан фуқаро ва фуқаролар ўртасидаги ўзаро муносабатларни тартибга солиб ва бошқариб келган қонунлари бўлган. Ҳозиргидай бу қонунларни ҳимоя қилувчи махсус идора (қозихона ва мансабдорлари ясовуллар, миршаблар, қозилар) бўлган. Тарихий манбаларнинг гувоҳлик беришича, илгари уч тоифа қозилар бўлган: 1). шариат қозиси (шариат кўрсатмалари асосида иш юритувчи қозилар), 2). аҳдос қозиси (мавжуд урф-одатлар асосида иш олиб борувчи қози) ва 3) қози аскар (ҳарбий судья). Қозиларнинг қўлида йирик ҳуқуқшунос олимлар (фақиҳлар) томонидан ёзилган қўлланмалар (фатво ва мажмуалар) бўлган. Бизда ҳам қадим-қадимдан ҳуқуқшунослик илми (илм алфиқҳ) бўлган.

Ал-фиқҳ (арабча чуқур англаш, билим) мусулмонларнинг хатти-ҳаракатини қонунлаштирувчи ислом таълимоти, ислом асосида тузилган ижтимоий ҳаётда юриш-туриш тарзи; кенг маънода — мусулмон қонунчилиги Ал-фиқҳнинг куртаклари VIII—IX асрнинг биринчи ярмида пайдо бўлиб, X асрда мустақил илм сифатида шаклланди ва 1) Аллоҳни улуғлаш ва диний бурчни адо этиш (ал-ибодат), 2) фуқаро орасидаги ўзаро муносабатлар, давлат билан фуқаро ўртасидаги, шунингдек, давлатлараро муносабатларни тартибга солиш қоидаларини ўрганиш (ал-муомалот) вазифаларига хизмат қилган. Фақиҳлар (қонуншунослар) кўпроқ ал-фиқҳнинг иккинчи вазифасини такомиллаштиришда саъй-ҳаракат кўрсатганлар.

Ал-фиқҳ тўрт манбага: 1) Қуръони мажид, 2) Сунна (арабча: одат, анъана; хатти-ҳаракат тарзи; пайғамбарларимизнинг барча мусулмонлар учун иборат ва қўлланма ҳисобланган каломи, хатти-ҳаракати, ишлари), 3) ижмоъ (арабча: якдиллик, якдиллик билан қилинган қарор, Қуръон ёки Ҳадисларда аниқ кўрсатма берилмаган бирор ҳуқуқий масалани ҳал қилишга тўғри келганда фақиҳ ва мужтаҳидларнинг тўпланиб, якдиллик билан ҳукм чиқариши) ва ниҳоят 4) қиёс (арабча, таққослаш, бирон ҳуқуқий масала, Қуръон ёки Суннада кўрилмаган тақдирда уни муқоиса қилиш йўли билан ечиш) асосланган.

Дастлаб, ал-фиқҳнинг шаклланиш даврида (VIII—IX асрларда) унинг икки мактаби (йўналиши) бўлган: 1) Бағдод ёки мустақил фикр юритувчилар мактаб асҳоб ар-раъй ва 2) Мадина мактаби, яъни Ҳадислар асосида иш юритувчилар (асҳоб ал-ҳадис). Мактаблар орасидаги фарқ шундаки, биринчи мактаб тарафдорлари (ироқлик фақиҳлар) ўз фаолиятида ижтиҳод (масалага хафсала билан ёндашиш, тиришиш, ғайрат қилиш, ақл билан хулоса чиқариш)дан кенг фойдаланганлар. Мадиналиклар эса Қуръон билан Суннага таяниб иш олиб борганлар. Ироқ мактабининг асосчиси машҳур фақиҳ Абу Ҳанифа ан-Нуъмон ибн Собит (699—767), Мадина мактабининг асосчиси эса Малик ибн Онас (721—795)-дир. IX—X асрларда сунна мактаби фақиҳларининг янги мактаблари — Шофеъийлар (Муҳаммад ибн Идрис ас-Шофеъий (820 йилда вафот этган) асослаган ва Ҳанбалия (Аҳмад ибн Ҳанбал асослаган, 855 йилда вафот топган), мактаблари ташкил топди. Шофеъийлар мактаби ал-ижтиҳодга, Ҳанбалия мактаби кўпроқ Қуръон билан Ҳадисга асосланган.

Абу Ҳанифа мактабининг қарашлари «Кутуб заҳират арривоя» («Тўғри нақл этилган китоб»), «Китоб ул-асли фил-фуруъ» («Фиқҳ бўйича асл китоб»), «Китоб уз-зиёдат» («Китоб ул-аслига қўшимча), «Китоб жомеъ ал-кабир» («Фиқҳ бўйича катта маълумотнома»), «Китоб жомиъ ас-сағир» («Фиқҳ бўйича кичик маълумотнома»), «Китоб сияр ал-кабир» («Ҳарбий ҳуқуқ масалалари») асарларида ўз ифодасини топган.

Ўрта асрларда ва ундан кейинги даврларда фиқҳга оид ҳар хил фатволар ёзилди. Булар орасида энг машҳурлари Абулҳасан Аҳмад ибн Муҳаммад ал-Қудурий (1037 йилда вафот этган)нинг «Мухтасар ал-Қудурий фи ал-фуруъ ал-Ҳанафия» («Ҳанафия қонуншунослигининг асослари бўйича ал-Қудурийнинг мухтасар қўлланмаси», Фахруддин ибн Ҳасан ибн Мансур ибн Маҳмуд ал-Ўзгандий (вафоти 1196 йил)-нинг «Фатавойи Қозихон», Бурҳонуддин Али ибн Абубакр ибн Абдулжалил ар-Риштоний (1197 йилда вафот топган)-нинг «Ал Ҳидоя» («Қўлланма»)-си ҳисобланади.

Бу ва бошқа фатволар мазмун тарафдан, яъни ўртага қўйилган масалалар жиҳатидан кўпқирралидир. Улар одатда таҳорат, намоз, дафн этиш тартиби, закот, рўза, Макка ва Мадина зиёрати, савдо-сотиқ ишлари, мол-мулк масалалари, мерос, вақф, никоҳ ва талоқ масалалари, қонунбузарликка қарши кўриладиган жазо, мусулмонлар билан ғайридинлар ўртасидаги муносабат ва ниҳоят мусулмон давлатлари билан бошқа давлатлар ўртасидаги муносабатлар каби масалалар бўйича қозиларга йўл-йўриқ берган. Бир сўз билан айтганда, фатволар давлат тузуми ва давлатнинг фаолияти, молия ишлари ва мол-мулк масалаларини ҳал қилишда, ҳар турли жиноий ишларга жазо белгилашда қозиларга муҳим қўлланма бўлиб хизмат қилган.

Шундай қилиб, фиқҳ илми бир жиҳатдан, мусулмон қонуншунослигида назарий илм бўлиши билан бир қаторда, иккинчи тарафдан, мусулмон жамият аъзолари ўртасидаги муносабатларни тартибга солиб турувчи амалий аҳамиятга эга бўлган илм ҳамдир.

IX асрнинг иккинчи ярмидан бошлаб фиқҳ илмининг жамиятдаги мавқеи заифлашди. Бунга тараққий этган ислом мамлакатлари (Туркия, Миср, Ливан, Сурия, Ироқ)да Ғарбий Оврупо давлатлари қонунларига тақлидчилик кучайгани сабаб бўлди. Жумҳуриятимизда ҳам шундай бўлди. Тўғри, чор Россияси Туркистонда амалдаги суд тартиботига қўл тегизмади, уни даҳлсиз қолдирди. Қозилар фиқҳ, фатво, ҳуқуқ-тартибот масалаларига тегишли мажмуа ва дастурлар асосида иш юритиб келдилар. Лекин «Улуғ Октябрь социалистик инқилоби» деб аталмиш давлат тўнтарилиши (1917 йил 25 октябр)дан кейин эски судлар (қозилар) тугатилиб, Шўро суд тизими жорий этилди. Шу билан Туркистон заминида минг йилдан ортиқ вақт амалда бўлиб келган судҳуқуқшунослик тартибига барҳам берилади. 75 йилдирки, оврупоча қонунлар билан яшаб келаётибмиз. Мен ҳуқуқшунос эмасман, шунчаки манбашунос тарихчиман, холос. Шу сабабдан Оврупо қонунлари ҳақида бир фикр айтиш имкониятидан йироқман. Лекин шу кунларда амалда бўлган қонунларимиз ўта бўш ва талабга жавоб беролмаётганини яхши биламан. Бу қонунларимиз жамиятимиз манфаатлари, фуқаронинг хавфсизлигини ҳимоя қилолмаётир. Ҳар қандай дастур ва қонунларимиз тарихимиз, урф-одатларимиз ва миллий анъаналаримизни ҳисобга олган ҳолда тузилса, жамият учун ҳам, фуқаро учун ҳам яхши. Чунки халқ ўз ота-боболари амал қилиб келган тартиб-қоида ва анъаналарга амал қилади. Биз туркистонликларнинг ҳам ўз тарихимиз, маданиятимиз, урф-одат ва анъаналаримиз бор. Асрлар давомида шаклланган қонунларимиз ва қонуншунос олимларимиз ҳам бор. Улар яратган қимматли асарлар бор. Шундай асарларнинг жуда катта бир қисми бизнинг замонамизгача етиб келган. Мустақил республикамизнинг қонунларини такомиллаштириш, янгиликларни яратишда ҳуқуқшунос олимларимиз бу асарларга мурожаат қилсалар фойдадан холи бўлмас эди. Мен улардан баъзиларини муҳтарам ҳуқуқшуносларимизнинг эътиборига тавсия этмоқчиман.

Аҳмад ибн Муҳаммад ибн Абубакр ал-Ҳанафий ал-Бухорий (1128 йилда вафот этган) «Хазонат ул фатово» («Фатволар хазинаси») ва «Мажсуъ ал-фатово» («Фатволар мажмуаси») номли икки асар ёзиб қолдирган. Иккинчи асарда самаркандлик машҳур имом ва фақиҳлардан Абуллайс Самарқандий, Муҳаммад ибн ал-Валид Самарқандий, Абулҳасан ар Рустақфарий ас-Самарқандий, Аттор ибн Ҳамза ас-Суғдий ва бошқаларнинг муҳим ва машҳур фатволарини жамлаган. «Ҳазонат ул-фатаво» эса унинг иккинчи таҳриридир.

Ҳисомиддин Умар ибн Абдулазиз ибн Мааз ал-Бухорий (1141 йилда вафот топган). Салжуқийлардан Султон Санжар даврида Моварооуннаҳрнинг қози калони бўлиб хизмат қилган. Султон Санжарнинг қорахитойлар билан Самарқанд ёнидаги Қатавон даштида бўлган урушда ўлдирилган. Шу сабабдан «Садр аш-шаҳид» («Шаҳид бўлган садр») номи билан машҳур. Ундан мусулмон қонунчилигига оид икки асар: «Жомиъ ас-сағир» («Кичик тўплам») ва«Китоб ал-воқиот» («Чигал воқеалар шарҳи) қолган. «Жомиъ ас-сағир» машҳур фақиҳ Муҳаммад ибн ал-Ҳасан аш Шайбоний (804 йилда вафот этган)нинг «Жомиъ ул-кабир» («Катта тўплам») номли муҳим асарининг қайта ишланган ва маълум даражада изоҳланган нусхаси бўлиб, 1112 йили ёзиб тамомланган. Иккинчи асарда фиқҳ масалаларининг чигал ва мунозарали ўринлари шарҳлаб берилган.

Носируддин Абулқосим Муҳаммад ибн Юсуф ал Ҳусайний ас-Самарқандий (вафоти 1161 йил). Мусулмон қонунчилиги масалаларини ўз ичига олган «Мултақоти Носирий» («Носириддиннинг сайланма китоби») асари билан машҳур. Асар 1154 йили ёзиб тамомланган ва кўп бор Усрушана (Ўратепа) ва Самарқандда таҳрир этилган.

Нажмуддин Абу Яъқуб Юсуф ибн Аҳмад ал-Хоразмий (XII асрнинг биринчи ярмида ўтган) ҳам мусулмон қонунчилиги масалаларини илмий тадқиқ этиш ишига катта ҳисса қўшган олимлар жумласидан. «Фатавойи сағир» («Мухтасар фатволар») деган асар ёзиб қолдирган. Унда юқорида номи зикр этилган Ҳисомиддин Умар ибн Абдулазиз ибн Мааз ал Бухорийнинг «Жомиъ ас-сағир»ида кўтарилган масалаларга қилган жавобларини келтирган ва унга айрим қўшимчалар киритган.

Мажуддин Абулфатҳ Муҳаммад ибн Маҳмуд ал-Истравшаний (вафоти 1240 йил) мусулмон қонунчилигига оид «Аҳком ас-сағир» («Кичик қонунлар») ва «Мажмуъ ал-фатовойи» («Фатволар мажмуаси») номли икки асари билан ҳисса қўшган. Айниқса, «Мажмуа»си катта аҳамиятга эга бўлиб, унинг ягона нусхаси Ўзбекистон Фанлар академияси Абу Райҳон Беруний номидаги шарқшунослик институти кутубхонасида сақланади.

Фахруддин Ҳасан ибн Маҳмуд ал-Ўзгандий (1196 йилда вафот этган). Фарғоналик бу олим юқорида тилга олганимиз «Фатавойи қозихон» («Қозихоннинг фатволари») деган асари билан машҳур. Мусулмон қонунчилиги билан боғлиқ барча масалаларни ўз ичига олган. Асарнинг 1500 йилда кўчирилган тўла ва яхши нусхаси юқорида зикр қилинган институт кутубхонасида сақланади.

Ўшлик фақиҳ **Сирожиддин Али ибн Усмон ал-Ўший** (вафоти 1173 йил)дан фиқҳга оид иккита қимматли асар қолган. Булардан бири «Ғурар ал-ахбор ва дурар ал-ашъор» («Танланган хабарлар ва ашъорлар дури») деб аталиб, мусулмон арбоблари ҳақида айтилган юзта фикр-мулоҳазани ўз ичига олган. «Жавоҳир ул-аҳком» («Қонун-қоида марваридлари») асари эса фиқҳ илмининг барча масалаларидан баҳс юритади.

Мирза Абдулфаҳҳоб Бухорий (XVII асрда ўтган) Аштархонийлар замонида қози аскар лавозимида турган бу олимдан «Рисолайи истисно» («Истисно муомаласи ҳақида рисола») номли муҳим асар қолган. Охунд мулла Муҳаммад Ҳусайн деган шахснинг талаби билан ёзилган. Асар қозиларнинг ишида кўп учраб турадиган чигал масалаларни ечиш юзасидан ўзига хос қўлланма бўлиб хизмат қилган. Муҳими шундаки, муаллиф бундай масалаларни ечишда математика усулидан кенг фойдаланган.

Рўйхатни давом эттириш мумкин, лекин келтирилган мисоллардан ҳам кўриниб турибдики, Туркистон заминидан математика, астрономия, табобат, фалсафа, тарих, адабиёт илмларининг жаҳонга донғи кетган намояндалари билан бир қаторда, забардаст ҳуқуқшунос олимлар ҳам кўп чиққан. Афсуски, биз уларни яхши билмаймиз, ўрганмаймиз. Шу муносабат билан мен бир амалий таклифни ўртага ташламоқчиман. Республиканинг келажаги, фуқаронинг аҳволи кўпроқ ҳар жиҳатдан етук кадрлар бўлишига боғлиқ. Жамиятнинг ривожи, фуқаронинг хавфсизлиги эса мукаммал қонун яратувчи ва ўша қонунларнинг устиворлигини ҳимоя қилувчи ҳуқуқшуносларнинг бўлишига боғлиқ. Биз уларни ҳозирданоқ зўр эътибор билан тайёрлашимиз зарур. Бунинг учун ҳуқуқшунослик институтлари ва техникумларида араб тили ва мусулмон қонуншунослиги асослари фанлари ўқитилиши мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Бўрибой АҲМЕДОВ,
Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг мухбир аъзоси.

КЕЧА БУГУН ЭРТАГА

● **МОСКВАДА** Мустақил Ҳамдўстлик Давлатлари мудофаа вазирлари ўринбосарлари иштирокида кенгаш ўз ишини бошлади. Унда Беларусь, Тожикистон, Россия, Арманистон, Озарбайжон, Қозоғистон, Қирғизистон, Туркманистон ва Ўзбекистон вакиллари қатнашмоқда.

● **ВАШИНГТОНДА** жойлашган Халқаро валюта жамғармаси Қирғизистонга 62 миллион доллар қарз беражагини эълон қилди. Бу пул ҳукуматнинг иқтисодий ва молиявий ислоҳотлар дастурини қўллаб-қувватлашга ва миллий валюта — сўмни жорий этишга мўлжалланган.

● **БУТУН** дунё кинематографчилари ва кино ҳаваскорларининг нигоҳи яна Франциянинг Ўрта Ер денгизи соҳилидаги Канн шаҳрига қаратилди. Бугун бу ерда 46-Халқаро кинофестиваль очилди. 24 майгача давом этадиган фестиваль танловида 24 та фильм қатнашади.

● **МОСКВАДА** банклараро навбатдаги валюта савдо-сотиғи бўлиб ўтди. Унда бир АҚШ доллари 888 сўмга сотилди.

● **ЭНДИЛИКДА** Эстониядан Россияга келмоқчи бўлган фуқаро 12 доллар тўлаши керак. Бу фақат Эстония паспортига эга бўлганларга тегишлидир.

● **БИЛЛ КЛИНТОН** маъмурияти 1981 йилда Президент Рональд Рейганнинг кўрсатмаси билан ишдан бўшатиб юборилган авиация диспетчерларининг ишга қайтишларига рухсат бермоқчи бўлиб турибди, деб хабар қилади АП агентлиги.

● **АФҒОНИСТОН** пойтахтига сешанба куни яна ракеталар отилди ва тўпдан ўқ ёғдирилди. Рейтер ахборот маҳкамаси мухбирининг Қобулдан хабар қилишича, шаҳарнинг жануби-ғарбидаги маҳаллаларга бир неча ракета тушган. Анчагина одам ҳалок бўлган ва 28 киши яраланган. Кўп кишилар вайроналар орасида тириклайин куйиб кетган.

Бу йил деҳқонларимиз учун осон келмади. Об-ҳаво кундан кунга инжиқлашаяпти. Баҳор йилдагидан салқин келди. Кутилмаган жала-ю дўллар ҳам деҳқоннинг тинкасини қуритди. Лекин ўзбекнинг деҳқони қачон ҳаво ёмон келди, деб қараб ўтирган! Қандай об-ҳаво бўлмасин у йўлини топган, режалаштирилган ҳосилини етиштирган. Жумладан, бу йил ҳам шундай бўлиши керак.

Наманган вилоятининг «Ғайрат» жамоа хўжалиги аъзолари ҳам мўл ҳосил етиштириш мақсадида тер тўкишмоқда. Хўжалик далаларида ғўзага ишлов бериш бошланди. Сиз кўриб турган сурат, хўжаликнинг Меҳнат Қаҳрамони Абдураҳмон Жўраев саркорлик қилаётган бригада далаларидан тасвирга туширилган. Бригада аъзолари табиат инжиқликларини енгиш учун қўлни-қўлга бериб меҳнат қилишмоқда.

СУРАТДА: ғўзаларга сув тараш пайти акс эттирилган.

Ш. АЛИМОВ олган сурат (ЎзА).

ҲИСОБОТДАН МУДДАО НИМА?

(Боши 1-бетда)

— Улар буни тушунишмайди-да. Ахир 10 фоиз маълум пул дегани. Тушунганлар қарши чиқишди. Уларга нима, битта қўл кўтариб масалани ҳал қилишди, — дейди Хатирчи тумани ёшларининг саркотиби Ўктам Примов.

Шамсиддиннинг айтишича, ёшларнинг дам олишлари, маданий-оммавий, турли спорт мусобақаларининг ўтказилиши режалаштирилган, лекин маблағнинг йўқлиги туфайли улар қолиб кетган.

Бошқа вилоятларда бўлиб ўтаётган, ўтказилаётган турли дам олиш кечалари, мусобақалар, кўрик-беллашувлар қандай амалга оширилаётган экан-а? Ахир, бошқа вилоятларда бу борада яхшигина ишлар қилинмоқда-ку!

Ҳа, бор экан. Навоийда «Камолот—92» кўрик танлови ўтказилган. Навоий, Хатирчи, Нурота туманлари ёшлар қўмиталари бу кўрикда фаол қатнашишган.

Вилоят халқ демократик партияси ва «Зиёлилар уюшмаси» ҳамкорлигида Қизилтепа ва Навоий туманларидаги мактаб-интернатларда тарбияланувчиларнинг айримларига махсус ҳисоб-китоб дафтарчалари очилиб, 2 мингдан пул қўйилди.

Шаҳар ва туманлардаги бошланғич ташкилотларда ташаббускорлик етишмайди. Зарафшон, Навоий, Учқудуқ шаҳарлари, Навоий, Навбаҳор туманларидаги ташкилотларда аҳвол анча оғир.

Шамсиддин ўз маърузасида миллий анъаналарни тиклаш, урф-одатларни, ўлкамиз тарихини чуқур ўрганиш муҳим вазифалар эканлигини айтди.

Менимча, бор айтилган фикрлар мана шулардан иборат эди. Саркотиб чекка туманлардаги олиб борилаётган ишлар, йўл қўйилаётган камчиликлар, уларнинг сабаблари, қийинчиликларнинг моҳияти нималардан иборат эканлигини ҳам билиши керак-ку?

Ўша куни маъруза билан танишар эканман, «Агар бажарилган ишлар бўлса, истайдими-йўқми барибир маърузада ўз аксини топарди», деб ўйладим.

Демак, йўқ экан-да.

Ҳеч-да. Наҳотки туманлардаги ёшлар иттифоқи қўмиталарининг арзирли ишлари йўқ.

Хатирчилик делегатлар конференцияда фаоллик қилишди. Нимагадир уларга конференция Низоми, қарори тарқатилмаган экан. Шу заҳоти келтириб беришди. Талаб қилишгандан кейин қарор лойиҳасининг матни ўқиб эшиттирилди.

Шу сабаблими ёки Хатирчидаги айрим яхши ишлардан хабардор бўлганлигим боис Ўктамдан сўрадим,

— Хатирчидаги ишлар давом этаяптими? Маърузада тилга олинмади?

— Йўқ, яхши ишларимиз бор. Лекин котибимиз уларни айтиб ўтишни истамадими, билмадим. Истасангиз, уларни айтиб беришим мумкин.

Ўктам шундай деб, туманда чоп этиладиган «Янги ҳаёт» газетасининг бир сонини кўрсатди. Унда Хатирчи туман Ёшлар Иттифоқининг фаолияти ҳақида саҳифа чоп этилган эди.

Мана, ёдда қолганлари. Маҳаллий шароитдан келиб чиқиб, ҳар бир соҳада Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Хатирчи туман қўмитаси совриндори мукофоти таъсис этилган. Унинг Низоми конференцияда тасдиқланган.

Туманда «Наврўз» ва Ёшлар куни туғилган чақалоқларга ёшлар иттифоқидан жамғарма банкига 100 сўмдан пул қўйилди.

Туман газетасида «Камолот» ёшлар саҳифаси ташкил этилган. Ёшлар куни бир ярим миллион сўмлик лотерея ўйини ўтказилди. Маблағ хайрия ишларига сарфланди.

5 нафар ўқувчи Ёшлар Иттифоқининг стипендиясини олади. Айтса бўладиган ишлар бор экан-ку. Мен бу ҳолатдан кейин анча йиллар ёшлар ташкилотида ишлаган М. Ҳамидовадан конференция ҳақидаги фикрини ва Навоий тумани ёшлар иттифоқининг бугунги фаолиятидан сўрадим. У яқиндагина бошқа ишга ўтган бўлса-да, ёшлар ташкилоти ҳаётидан хабари бор экан.

— Туманимизда ишлар олиб борилмоқда. Мактаб ўқувчиларига стипендия бериш, ҳар хил кўрик-беллашувлар, Афғонистонда ҳалок бўлганларнинг хотирасига бағишлаб куни кеча спорт мусобақаси ўтказилди. Хўжаликларда ёшлар билан ишлаш бўйича раис муовинлиги масаласи туманимизда биринчи бўлиб ҳал этилди.

Конференция маърузасидан қониқмадим, бу худди маълумотномадай гап. Аниқ далиллар йўқ. Келгусида қилинадиган ишлар ҳақида аниқ бир нима дейилмади. Қолаверса, катта бир вилоят конференциясида тафтиш комиссияси раисининг маърузаси ўқилмади, раиси бўлмаса...

Дарвоқе, тафтиш комиссияси раисининг ҳисоботи кун тартибига киритилган эди... лекин ҳисобот бўлмади! Комиссия ҳам, раиси ҳам фаолият кўрсатмаган экан. Қизиқ, асли йўқлигини била туриб, кун тартибига киритиш нима учун керак? Балки «тарихда» қоладиган ҳужжатлар учундир.

Хуллас, шунақа гаплар билан Навоий вилояти ёшларининг IV конференцияси ҳам бўлиб ўтди. Шамсиддин Бозоров ташкилий Пленумда бир овоздан қайтадан вилоят ёшларининг саркотиблигига сайланди!

Вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитаси котиби, ташкилий бўлим мудири этиб Шавкат Муҳаммадиев сайланди.

Конференцияда вилоят ҳокими А. Айдарқулов, Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасининг котиби И. Бибиков, Навоий вилоят Халқ Демократик партияси кенгаши биринчи котиби Б. Рўзиевлар иштирок этди ва нутқ сўзладилар.

Гули ЧЕҲРА,
Навоий вилояти.

● ЎЗБЕКИСТОНДА 8184 ТА ФУТБОЛ МАЙДОНИ БОР.

● 599 ТАСИ РОСМАНА СТАДИОН МАҚОМИГА ЭГА.

● 5473 ТА СПОРТ ИНШООТЛАРИ БИЛАН ТЎЛА ТАЪМИНЛАНГАН МАЙДОНЧАЛАР МАВЖУД.

ҲАЛИ ЎЗБЕКЛАРДАН МАРАДОНАЛАР ЧИҚАДИ

● 1156 ТА ЖАМОАТЧИ МУРАББИЙ СПОРТ ОММАВИЙЛИГИ УЧУН ХИЗМАТ ҚИЛМОҚДА.

● РЕСПУБЛИКАДА 230 МИНГДАН ОШИҚ КИШИ ОММАВИЙ ФУТБОЛ БИЛАН ДОИМИЙ ШУҒУЛЛАНАДИ.

● КУН КЕЛИБ ЎЗБЕКИСТОНДА ФУТБОЛ МИЛЛИЙ ЎЙИН ДАРАЖАСИГА КЎТАРИЛАДИ.

Эрта баҳор кунлари миллионлаб футбол мухлисларига ҳақиқий баҳорий кайфият ҳадя этди. Республика Вазирлар Маҳкамаси «Ўзбекистонда футболни янада ривожлантириш тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилди. Унга кўра эндиликда ҳар бир футбол жамоаси профессионал клуб мақомини олди. Ўзбекистонда футболни ривожлантириш жамғармаси ташкил этилди. Унинг дастлабки маблағи 100 миллион сўм қилиб белгиланди. 3 йилгача футбол клублари, спорт мактаблари, шохобчалар солиқлардан озод қилинди. Футболни тараққий эттириш, уни дунё даражасига олиб чиқиш миллий режаси тузиш иши бошланди. Барча даражадаги ҳокимлар ўша жойдаги футбол Федерацияларининг раислари этиб сайланди. Буларнинг барчаси тез кунда футбол Ўзбекистонда чинакам гуллаб-яшнайди, деган ишонч уйғотади, кишида. Энг муҳими, бу қарор чор-атроф давлатларда нотинчлик, мураккабликлар юз бераётган бир пайтда республика раҳбариятининг узоқни кўра билиши-ва халқ дилидаги дардларга қулоқ осиши деб қабул қилинмоқда. Миллионлар футболнинг ашаддий ишқибози бўлган ўзбекистонликлар руҳияти, кайфияти, кўтаринкилиги ошишига бу қарорнинг хизмати шубҳасиздир.

АСҚАР ВА УНИНГ КОМАНДАСИ

Бу йигит билан бир пайтлар комсомолда бирга ишлаганмиз. Ўзи «бошланғич»дан чиққан, бироз тўпорилигиям бор эди. Обкомга ўтдию серҗаҳл бўлиб қолди. Вазифасига яраша эмас, албатта. У хечам «кабинет» одами бўлолмади. Расмиятчилик қўлидан келмаганлиги боис шунақа экан энди ўйлаб қарасам. Қишлоқнинг кенгликларига ўрганган, елкасидаги масъулиятни ҳамиша ҳис этиб яшайдиган, бир ишни бошини тутса бўлса, уни охиригача бўшаштирмайдиган феъл-атвори, ҳар қандай киши ҳам катта идоранинг каталакдай хонасига сиғавермаслиги аниқ. Асқар акани камдан кам одам тушунар эди. Кўнглининг ундан ранжишига ҳам кўполликда айблашларига сабаб ҳам унинг қишлоқча табиати, қайсарлиги бўлса ажабмас...

Ана шу йигит яқинда ўз қишлоғи — Учкўприкда футбол жамоаси ташкил этди. Бир пайтлари учкўприклик ўсмирлар ҳам «Чарм тўп» мусобақаларида иштирок этишиб, республика футбол жамоалари ўртасида тузуккина обрў қозонишган эди. Асқар Деҳқонов ўша беллашувларнинг қатнашчиларини, спортнинг мана шу тури бўйича тажриба ва услубга эга бўлган йигитларни йиғиб уларнинг бошини қовуштирди. Қаерга боришини билмасдан, эртадан кечгача копток тепиб юрган ўсмирларни ҳам аста-секин, ўзича «имтиҳон» қилиб кўрди. Туман болалар ва ўсмирлар спорт мактаби қошидаги махсус залда ҳар куни, кун ора тўпланишдан, маслаҳатлашишдан, югуришу футбол ўйнашдан зерикишмади. Лекин футбол дегани шунчаки бир ўйин эмас-да! Унинг ҳам ўзига яраша талаблари бор, қонун-қоидаси, паст-баланди дегандек. Хуллас, машаққатлари кўп. Дастлаб унга футбол жамоасининг Низомини тайёрла, дейишди. Тайёрлади. Жамоа аъзоларининг рўйхатини, спорт нишонларига эга ёки эга эмаслигини, қаерларда ва қайси жамоаларда қанча вақт тўп сурганлигини, ижтимоий келиб чиқишини, яна аллақандай ҳужжатларни туз, деб тайинлашди. Тузиб чиқди. Кейин туман ҳокимиятига, спорт қўмитасига, вилоят футбол Федерациясига чоп, дейишди. Чопди. Энди жамоага ҳомий топ дейишди...

Ҳамма тирикчилик ташвиши билан елиб-югуриб юрганида қайси қўли очиқ раҳбар синалмаган ўсмирлар жамоасига ҳомийлик қилишга розилик берарди дейсиз? «Бу футбол деганлари одамларга наф келтирганми ўзи? Манамаи деган футбол жамоасининг даромади қанчаю, буромади неча пул?» Асқаржоннинг «маҳмадоналиги» ҳам, қайсарлиги ҳам худди шу кезларда иш берди. Тумандаги йирик саноат корхоналаридан бири — Учкўприк ип-йигирув фабрикаси директори Неъматжон ака Султонов футболни қадрлайдиган, вақт топди дегунча стадионга югурадиган хилидан экан, ҳайтовур, янги ташкил этилган жамоага ҳомийлик қилишни ўз гарданига олди! Меҳнат жамоаси Кенгаши билан келишиб туриб, «копток тепувчилар»га нақ бир миллион сўм пул берадиган бўлди. Туман ҳокими Нуъмонжон ака Исмоилов ҳам футболчиларни қўллаб-қувватлади. Шундан кейин Асқаржоннинг ишлари бироз юришгандек бўлди. Бироқ кенг майдонга чиқволиб, ҳар ким ўз билганича тўп тепавергани билан ҳам бир нима ўзгармас экан. Жамоага Қўқон шаҳридаги болалар ва ўсмирлар спорт мактабининг катта ўқитувчиси Анатолий Буковский бош тренер вазифасида ишлаш учун таклиф этилди. Қаттиққўл раҳбар йигитларнинг маҳоратларини синаб кўриб, жиддий ва қалтис хулосага келди. «Асқар, бу йигитлар билан узоққа бориб бўпсан! Яхшиси, ташқаридан футболчиларни чақириш керак, ҳомий бўлса бор, пулимиз бор!» Бош тренернинг таклифи Асқаржоннинг иззат-нафсига тегди, у билан талашиб, тортишди. Айнан мана шу йигитчаларни «одам» қилишим керак, деб туриб олди.

«Ўзбекнинг ошини е, нонини е, иззат-нафсига тегма» деган гап бор. Тренер билан жамоа бошлиғининг даҳанаки жанги ўйинчиларнинг қулоғига етдию, улар жон-жаҳдлари билан тўп суришга тушишди. Кун-сайин жамоанинг ўйини қовуша борди. Аҳиллик бўлган жойда муваффақият бўларкан. Ўтган йилнинг сўнгги кунларида ўтказилган бир неча ўртоқлик учрашувларида (жумладан, республика чемпионатининг биринчи табақаси иштирокчиси «Бағдодчи» кулби билан) янги жамоа ўзини кўрсата олди, Баҳром Остонақулов, Аҳад Эҳсонов, Ойбек Исмоилов каби футболчилар аллақачон катта майдонга мослашиб қолганликларини намойиш қилдилар. Учкўприкликлар ўз жамоаларига яхши ниятлар билан «Зафар» деб ном беришди. «Зафар»нинг ҳар томонлама камолотга эришиши учун бу ерда шарт-шароит етарли. Меҳмонхона, ювиниш хоналари, сауна, ечиниб-кийинадиган хоналар, ҳали бутунлай битмаган бўлса-да, замонавий талабларга жавоб бера оладиган ўйингоҳ... Бундай шароитда жамоани олий табақага ҳам олиб чиқса бўлади, дейишяпти мутахассислар. Айни кунларда ўн саккиз нафар йигит доимий машғулотлар билан банд. Ўтган йилнинг охирида жамоа республика чемпионатининг иккинчи табақасида иштирок этиш учун рухсат беришларини сўраб футбол Федерациясига ариза топширган эди...

— Фақат бошқарувдагина эмас, ҳатто, футболда ҳам расмиятчилик сақланиб қолган экан, — дейди тиниб-тинчимас Асқар Деҳқонов. — Жамоамиз номидан берган аризаларимизга ҳалигача тайинли жавоб ололмаймиз.

Мақоланинг ўз вақтида чоп этилмаганлигига ҳам Асқаржоннинг «яна озгина кутиб турайлик»лари сабаб бўлди. «Тайинли жавоб» бўлдими ёки ҳалиям жимжитликмикан у ёқда? Чемпионат эса анча бўлди, бошланиб кетди.

Дарвоқе, Наврўз байрами арафасида Республика Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикасида футболни янада ривожлантириш тадбирлари тўғрисида»ги қарори чиқиб, кўнгил қурғур озгина таскин топгандек бўлаяпти. Зеро, футбол — бу миллионларнинг севган машғулоти, бу — ҳайрат, санъат. У халқлар ва миллатлар орасидаги элчи, ширин ташвиш. «Зафар»га зафарлар тиларканмиз, уни тетапоя қилиб, катта йўл сари етаклаётганларга сабр-тоқат тиладик.

— Мана кўрасиз, ҳали Учкўприкдан Марадоналар чиқади! Бу Асқар Деҳқоновнинг гаплари эди.

— Айтганингиз келсин, — дедик биз ҳам энтикиб.

Р. БОИМАТОВ,
«Туркистон» мухбири.
Фарғона вилояти.

Биз «Осиёданмиз»

Мустақиллик футбол олдига ҳам ҳали биз ўрганмаган талай масалаларни қўйди. Илгари биз улкан СССРнинг бир бўлаги эдик. Спортдаги ютуқларимиз ҳам СССРнинг ютуғи саналарди. Мустақил давлат сифатида тан олингач, футбол ҳам ўз мустақиллигини тақозо этарди. Ва ниҳоят ФИФА — жаҳон футбол ассоциациясига аъзо бўлдик. Энди дунё футбол харитасида Ўзбекистон деган ном — жамоа пайдо бўлди.

Яна бир муаммо чиқди. Биз қайси футбол уюшмасига кирамиз? Европагами (УЕФА) ё Осиёгами (Осиё футбол конфедерацияси)? Охири кўп мулоҳазалардан сўнг, ҳудудий жойлашишимиз нуқтаи назаридан Ўзбекистон Осиё футбол уюшмасига кирадиган бўлди.

Тўғриси, бундан бироз ранжидик ҳам. Ҳарқалай Европа, Европа... Унинг футболи барча жиҳатлари билан кучли. Лекин кейинги пайтда Осиёда ҳам футболда кўтарилиш юз бераётганини айтиб ўтиш керак. Демак энди бизнинг жамоалар Осиё кубоги ўйинларида иштирок этишади. 20 майда Жиззахда «Пахтакор» — «Нефтчи» ўйинида ўтган йилнинг ҳақиқий чемпиони аниқланади. У сўнг Осиё футбол конфедерацияси чемпионлари турнирида иштирок этади.

Бундан ташқари 1994 йили Америкада бўлиб ўтадиган футбол чемпионатидан сўнг, 98-йилги чемпионат ўйинларининг Осиё конфедерациялари саралаш мусобақаларида Ўзбекистон ҳам иштирок этади. Дунё сари ҳақиқий йўл бошланади. Лекин унга ҳозирдан замин яратиш керак.

Футбол мухлисларини 94- йилги чемпионатга Осиёдан бериладиган икки йўлланмага даъвогарлик курашида қатнашаётган қитъа футбол конфедерациялари аъзолари бўлган давлатлар жамоалари билан таништирамиз. Улар 29 та.

«А» гуруҳ: Хитой, Ироқ, Иордания, Яман, Покистон.

«В» гуруҳ: Эрон, Сурия, Оман, Тайванд, Бирма.

«С» гуруҳ: КХДР, Катар, Сингапур, Вьетнам, Индонезия.

«Д» гуруҳ: Жанубий Қурия, Бахрейн, Гонконг, Ливан, Ҳиндистон.

«Е» гуруҳ: Саудия Арабистони, Қувайт, Малайзия, Макао.

«Г» гуруҳ: Бирлашган Араб Амирлиги, Япония, Тайланд, Шри Ланка, Бангладеш.

Эътибор берган бўлсангиз, кейинги жаҳон чемпионатида Ўзбекистон футболчилари юқоридаги жамоалар ичида муносиб ўрин олиб, финал босқичида иштирок этишлари ҳақиқатга яқин. Ким билади, қитъадан бериладиган йўлланмани қўлга киритиб жамоамиз жаҳон чемпионатида ҳам ажойиб ўйинлар кўрсатар. Ҳозирча шу умид билан яшаймиз.

ФУТБОЛНИ РИВОЖЛАНТИРИШ — СОҒЛОМ АВЛОДНИ ТАРБИЯЛАШ ДЕМАКДИР

Суҳбатдошимиз Сафар ОСТОНОВнинг номи «Туркистон» мухлисларига яхши таниш. У қарийб 20 йил бизда ишлаган. Ҳуқуқ ва спорт мавзуларида қатор муаммоли, дардли, армонли мақолалар ёзган. Спортимиз ҳақида бешта китоби чиққан. Икки йилдан бери «Спорт» газетасига Бош муҳаррирлик қилмоқда.

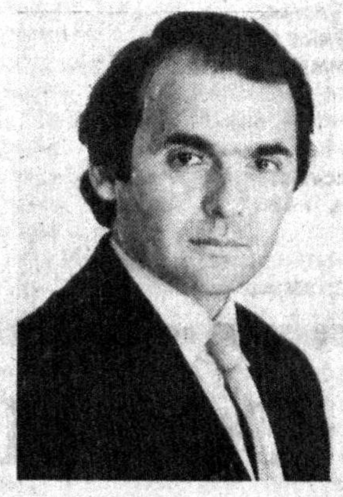

— Сафар ака, тўғриси анчадан бери Сиз билан суҳбатлашсак, деб юргандим. Бу орада республикамиз футболи истиқболига хизмат қилувчи муҳим қарор қабул қилинди. Албатта, бу жуда қувончли воқеа бўлди. Аввало спорт журналисти сифатида ана шу қарорнинг моҳияти тўғрисида бироз тўхталсангиз.

— Ўзингиз биласиз, Ўзбекистон мустақил бўлгач, футболимиз келажаги ҳақида ҳам ҳар хил гап-сўзлар, башоратлар кўпайиб кетганди. Ҳатто айрим мутахассислар собиқ Иттифоқ чемпионатидан анчагача кўнгил узолмай юришди. Баъзи етакчи футболчиларимиз орасида эса тезроқ четга кетиш истаги пайдо бўлди. Жамоаларимиз раҳбарлари, ўринбосарлар билан ишлайдиган мураббийлар моддий муаммолар қаршисида довдираб қолишганди.

Худди ана шундай бир вазиятда бундай қарорнинг қабул қилиниши булутли осмонда қуёш чарақлаб чиққандек бўлди: кўнгиллардаги туман, ҳижиллик, шубҳа тарқалди. Футболимиз келажагига ишонч кучайди. Бу қарор мустақил, озод она Ватанимиз футболини янада ривожлантириш йўлидаги дастлабки ва тарихий ҳужжатдир.

— Бундай қарорлар илгари ҳам қабул қилинган эди, лекин бажарилмай қолиб кетувди, деган гаплар ҳам қулоққа чалиниб қолаяпти...

— Албатта ҳар ким ўз фаросатига, ақлига яраша фикр юритади. Аммо бундайларга биз тушунтирмоғимиз ҳам керак. Эҳтимол қарорга бир кўз югуртириб, бошқа қўлга олмаганлар бордир. Лекин унинг бандларини синчиклаб ўқиш, ўйлаш ва мағзини чақиш зарур. Футбол клублари ва спорт мактаблари, стадионларни солиқлардан озод этишнинг ўзи ҳазилакам имтиёз эмас. Болалар ва ўсмирлар футбол мактабларини очиш, тренер ва футболчиларнинг уй-жой, маиший шароитларини яхшилаш борасида аниқ вазифалар қўйилди. Футболни ривожлантириш жамғармаси ташкил этилди. Қайси замонда, қайси республикада футболга бундай эътибор берилган?

Футболга ғамхўрликни вилоятлар, Тошкент шаҳри ҳокимлари зиммасига юклатилганлиги эса қарорнинг ҳаётга тадбик этилишига кафолат беради, деб ўйлайман. Чунки вақти-соати билан қарорнинг бажарилиши бўйича ҳокимларнинг ҳисоботлари эшитилиши табиий.

— Сиз биздан кўра кўпроқ шу масаланинг ичида юрибсиз. Қарор чиққанига икки ойча бўлаяпти, жойларда у қандай амалга оширилаяпти!

— Яқинда Андижон ва Самарқанд вилоятларида бўлдим. Ҳамма фахрланиб, ғурурланиб, мамнун бўлиб қарор ҳақида гапираяпти. Жуда кўтаринки руҳда конкрет ишлар амалга оширилаяпти. Айниқса, Балиқчи туманида бу борада кўпчилик намуна олса арзийдиган тадбирлар ўтказилмоқда. Очиғи, қарор чиқиши билан футбол, спорт аҳлининг обрўси ҳам ошди. Раҳбарлар уларни йўқлайдиган, маслаҳатлашадиган, дардларини эшитадиган бўлиб қолишди. Шу пайтгача спорт соҳасидагиларга кўп раҳбарлар эътиборсиз, ҳатто бир поғона паст назар билан қарашарди. Чунки хўжаликлардан тортиб, вилоятлар раҳбарларигача юқорига фақат пахта, чорва, пилла, ковун-тарвуз ҳақида ҳисоб беришарди. Одамларнинг саломатлиги қандай, маданияти, маънавияти нима бўлаяпти, спорт майдонлари, ўйингоҳлар борми, йўқми, деярли ҳеч ким қизиқмасди.

Аслида меҳнат унумдорлиги, иқтисодиёт, халқ хўжалиги тараққиёти жисмоний тарбия ва спорт билан чамбарчас боғлиқ. Чунки жисмоний тарбия ва спорт узоқ умр, саломатлик, руҳан тетиклик гарови. Соғлом ва руҳан тетик кишининг ишида ҳам унум бўлади. Айнан шунинг учун ҳам республикамиз ҳукумати жисмоний тарбия ва спортга тобора катта аҳамият бермоқда.

Футболга келсак, у миллионлаб болалар севган оммавий ўйин. Футболни ривожлантириш соғлом авлодни тарбиялаш омили эканлигини унутмаслигимиз керак. Қарорнинг асосий мақсади ана шунда. Бундан ташқари футбол, умуман спорт миллат бирлиги, маданияти, тараққиётини оламга кўз-кўз қиладиган муҳим воситадир.

— Қарорнинг 16-бандида «Спорт» газетаси ҳузурида «Ўзбекистонда футбол» ҳафтаномасини чиқариш ташкил этилсин», деган вазифа қўйилган. Бу борада нималар қилиняпти! Футбол ҳафтаномаси мухлислар қўлига қачон тегиши мумкин!

— Қарор чиққан куниёқ бу ишга киришганмиз. Республика спорт қўмитаси билан биргаликда ҳафтаномани рўйхатдан ўтказиш учун зарур бўлган барча ҳужжатлар тайёрланди, режалар белгиланди. Май ойи ичида унинг дастлабки сонини чиқариш ниятидамиз.

— Ҳозир ҳамма газеталар қатори «Спорт»нинг ҳам молиявий муаммолари оз эмас. Бунинг устига янги газета чиқариш сизларни қийнаб қўймадими! Ахир босмахона, қоғоз, матбуот тарқатиш хизматлари ҳақи жуда ошиб кетаяпти-ку! Спорт журналистлари камлигини айтмай қўя қолай.

— Нима бўларкин деб қўрқиб, тортишиб, аразлашиб ўтирсак вақт кетади. Лекин республикамизга футбол газетаси керак. У республикамизда футболни тарғиб қилиш, ривожлантириш, соғлом авлодни тарбиялаш учун керак. Бундай газетани ташкил этиш бизнинг зиммамизга тушганидан фахрланамиз.

Молиявий масалага келсак, аҳволимиз ҳақиқатан ҳам оғир. Лекин ҳал бўлмайдиган иш йўқ. Фақат сабр-тоқат керак. Молиявий масалалар бўйича мулоҳазаларимизни тегишли идораларга ёзма равишда маълум қилганмиз. Худо хоҳласа ҳал бўлиб қолади. Қийинчилик билан бўлсада, иш қилиш керак. Қийинчилик ўтиб кетади, қилинган иш қолади.

— Энди ўзингизнинг шахсий ижодингиз хусусида бир савол. Сизни муштарийлар ҳуқуқ ва спорт, ҳарбий ватанпарварлик мавзуида ижод қилувчи журналист сифатида яхши билишарди. Марказдан келган десантчилар ишлаб турган пайтларида уларга қарши исён кўтариб ёзган мақолаларингизни ҳамкасблар ҳамон davraларда гапириб туришади. Лекин кейинги пайтларда матбуотда кўринмай қолдингиз...

— Ишонасизми, ҳозир мен учун энг оғири, алам қиладигани ижод қилишга вақт тополмаётганим. Тунлари шуни ўйлаб, юрагим эзилиб кетади. Начора, ўзбекча газета ташкил этиш учун бу ёққа ўтгандим. Уни чиқариш, оёққа турғазиш, ўзбек спорт журналистларини тайёрлаш учун икки йил вақт кетди. Ходимларимизнинг ҳаммаси ёшлар, матбуотда энди ишлашяпти. Бунинг устига мустақилликка ўтишимиз, янги қонун-қоидалар, бозор иқтисодиёти, нарх-наво... Бундай пайтларда муҳаррирларнинг ижод қилишга вақтлари деярли қолмаяпти. Ҳар ҳолда мухлислардан газетамиз ҳақида илиқ гаплар эшитаяпмиз. Ана шу таскин беради.

Мана энди футбол газетасини чиқариш, йўлга қўйиш керак. Кучим етса баъзан кечалари, якшанба кунлари ёзишга ҳаракат қилаяпман. Ҳуқуқий мавзуда, аниқроғи, мустабидлик ва озодлик ҳақида бир китобча ёзаяпман. Бу йил меҳнат таътилимни шунга сарфламоқчиман. Спорт мавзуида газеталарга мўлжалланган мақолаларим ҳам бор...

Аҳрор АҲМЕДОВ
суҳбатлашди.

ОММАВИЙЛИК САРИ БИРИНЧИ ҚАДАМ

Футболни ривожлантириш ҳақидаги республика ҳукуматининг қарори юртимизда шусиз ҳам севимли бўлган бу спорт турини янада оммалашуви учун муҳим қадам бўлди. Бунинг мисоли учун куни кеча Жиззах вилоятида бошланган ўзбек футболи ҳафталигини айтиш мумкин. Таъбир жоиз бўлса, бундай тадбир биринчи марта ўтказилмоқда. Унда юртимиздаги барча туманларнинг маҳаллий жамоалари ўзаро куч синашишади. Ўз миқёсига қараб турли гуруҳларга бўлинган бу мусобақалар 19 май куни якунланади. Ҳафталикнинг ниҳояси эса 20 май куни Жиззах шаҳар стадионида Осиё кубоги ўйинларида қатнашиш ҳуқуқини олиш учун «Пахтакор» (Тошкент) ва «Нефтчи» (Фарғона) жамоалари учрашуви билан якунланади. Бундай футбол байрамлари навбат билан барча вилоятларда бўлиб ўтади.

АМРИҚО ЙЎЛИ МАШАҚҚАТЛИ...

1994 йили Амриқода ўтадиган футбол бўйича жаҳон чемпионатининг саралаш ўйинлари авж паллага кирди. Барча гуруҳларда учрашувлар давом этмоқда. Дастлабки натижалар ҳам юзага чиқмоқда. Мексика терма жамоаси ўз гуруҳида ғолиб бўлиб. Амриқога борадиган биринчи финалчига айланди.

Афсуски, нохуш хабарлар ҳам бор. Замбия терма жамоаси навбатдаги саралаш учрашувига кетаётиб, авиаҳалокатга учради. Жамоанинг барча аъзолари самолёт экипажи билан биргаликда ҳалок бўлишди.

ЭТИ СИЗНИКИ, СУЯГИ... ҲАМ

Ўтган куни Лондондаги машҳур «Уэмбли» стадионида кубок эгалари кубоги ўйинларининг финал учрашуви бўлиб ўтди. Унда Италиянинг «Парма» жамоаси Бельгиянинг «Антверпен» жамоасини 3:1 ҳисобида мағлуб этиб, мусобақа ғолиби бўлди. Аслида бу ўйинда «Парма» билан «Спартак» учрашиши керак эди. Лекин ҳакамнинг ўтган ўйиндаги ноҳалоллиги қимматга тушди. Энди «Спартак» ўйинчилари чет элга кетиб қолади деган тахминлар бор. Жумладан, бизнинг Пятницкий ҳам. Айрим хабарларга кўра, Голландиянинг «Витес» жамоаси у билан уч йилга шартнома тузмоқчи эмиш. Агар шундай бўлса, Пятницкий учун «Спартак» эга бўладиган мўмайгина валютадан уни етиштирган ўзбек футболига ҳам улуш тегармикин? Бу масала жумбоқ.

ТЎПУРАРНИНГ ТЎЙИ

Ўзбек футболининг ёрқин юлдузи, хизмат кўрсатган спорт устаси Г. Федотов клубининг аъзоси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган мураббий Биродар Абдураимовнинг 50 йиллик юбилей маросими кеча Ўзбекистон футбол Федерацияси биносида бўлиб ўтди. Унда спорт идоралари, мутахассислар, футбол жамоалари, ишқибозлар клублари вакиллари тўй эгасини муборакбод этишди. Ўзбекистон футбол Федерациясининг президенти, Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов Биродар Абдураимовни ўзбек футболига қўшган улкан ҳиссаси тўғрисида гапириб, уни қутлади. Эсдалик совға-саломлари топширилди. Шунингдек, собиқ футболчига Ўзбекистон физкультура ва спорт Давлат қўмитасининг Фахрий ёрлиғи ҳам топширилди.

АБДУРАИМОВ ҲАҚИДА СЎЗ

Тўйхат ўрнида

Абдураимов ҳам 50 га кирибди?! Ишонгинг келмайди. Гўёки футболчилар ҳеч маҳал қаримайдигандай...

У катта футболни 60-йили бошлаган эди ва ўзининг ростмана биринчи голини 17 ёшида урганди. Шундан сўнг у роса ўн беш йил ҳақиқий футбол ўйнади. Урган тўплари сони эса 226 тага етди. Ўзбек футболи тарихида ҳеч ким бу кўрсаткичларни қайтаролмади. Ким билади қачон унинг бу «рекорд»ларини синдирадиган азамат чиқади. Абдураимов ўз вақтида СССР ўсмирлар, олимпия ва биринчи терма жамоалари сафига кирган ва у ерларда ҳам гол урган. Шу маънода ўзимизникилар ичида ҳеч ким ҳали унчалик катта хизматлар қилмаганлигини тан олиш керак. Бу ҳақда биз вақтида кўп ёзганмиз.

Лекин менинг назаримда биз ҳали Абдураимовнинг бу хизматларига тўла баҳо беролганимиз йўқ. Тўғри, бунга қайсидир маънода унинг ўзи айбдор. Табиатан қайсарлиги, унча муомаласи йўқлиги, одамшавандаликни билмаслиги, керакли жойда баъзан бироз эгилишни ўрганмаганлиги ва яна бир қатор ҳолатлар борки, улар Абдураимовни барча давраларда тан олинишини, халқнинг ҳам, катталарнинг ҳам суюкли ва эркатойига айланишига тўсқинлик қилади. Акс ҳолда бундай футболчини бошқа жойлардаги каби бошга кўтарармидик.

Нима бўлганда ҳам Абдураимовнинг катта футболчи бўлганлиги ва бугун 50 га кирганлиги рост. Бас, шундай экан, биз ҳам бағрикенглик билан уни муборакбод этайлик. Чунки у ўзининг 15 йиллик катта футболдаги умри билан, 302 бор катта ўйинлардаги иштироки билан миллион-миллион кишиларнинг қалбига завқ-шавқ бағишлади. Чунки у ўзининг Абдураимовлиги билан футболда ўз мактабини яратди. Юртимизнинг энг кунжакдаги қишлоқларида Эркинлар, Биродарлар дунёга келишига сабабчи бўлди. Ҳозир ҳар қишлоқнинг, ҳар маҳалланинг ўз Абдураимовлари бор. Абдураимовчасига чапақай тепувчилар, икки ҳимоячи орасидан ёриб ўтувчилар, копток атрофида рақсга тушиб, рақибини доғда қолдирувчилар авлоди юзага келди. Улар эса эрта бир кун ўзбек футболини дунё миқёсига олиб чиқишса, ажабмас. Шунинг ўзи эса катта гап.

Шу ерда ўйлаб қолдим. Яшин, Блохин сингари Абдураимов «Бенифис»ини ташкил қилиш керакдир. Балки унинг юбилей ўйинини ўтказса бўлар. Биламан айримларга бу гап ёқмайди. Лекин бундан Абдураимовгина эмас, ўзбек футболи ютарди.

Янги шеърлар

МЕН СИЗДАН ГУМОН ЭТСАМ...

Мен Сиздан гумон этсам, Сиз тарафга ўтди шеър,
Йўллар айру тушганда, мени ҳам унутди шеър.
Хайру хуш, деб мен тунда Фарғонага йўл олсам,
Эрта тонгда Сурхонда эрмим бўлиб кутди шеър.
Муҳаббатим асли — бу, қиёматим асли — бу,
Е қизларнинг юртига хиёнатим асли бу!
Е бир-бирин англолмай юрган икки элатни,
Қуда қилиб боғлаган Темур руҳин қасди бу!!
Сўзларим гирён энди, кўзларим нигор энди.
Она-юрт, қайнона юрт менга бир диёр энди.
Бир юмалаб, Есуман тош гулларга айланди,
Қолмади, бу йўлларда биз учун агёр энди.
Мен Сизни ёмон, дедим Сиз тарафга ўтди шеър...

СЕВСАМ ФАРҒОНАНИ СЕВДИМ

Сизни не кўзлардан қизғонганим рост,
Неча бор талпиниб, ҳам тонганим рост.
Бир дам кўзим қиймай, минг ёнганим рост,
Севсам, Фарғонани севдим, сизнимас.
Бу йўлдан ўтсамим, ўтмасам бўлмас,
Сизни кўрмасам-да, кўрсам-да бўлмас.
Йўқ, йўқ изламайман, изламай бўлмас,
Севсам Фарғонани севдим, сизнимас.
Мани унда, сизни бунда яратди,
Орода нақ отиш кунда яратди.
Оҳ, ким мани йўлчиларга талатди!
Севсам, Фарғонани севдим, сизнимас.
Йўллар орли экан, кузатиб қолди,
Толлар янга бўлиб узатиб қолди.
Узун хатоларим узалиб қолди,
Кетсам, сиздан кетдим, Фарғонадамас.

* * *

Оҳу-жоним, оҳ бунчалар,
овчи харидоринг кўп.
Минг камонга муҳр бўлган,
қонларингда зоринг кўп.

Улар Сени йиқмоқ истар,
ўлсанг-ўла қолсанг-чи!
Гар рихлатга эрта десанг,
тулки бўла қолсанг-чи!!.

Узун тунлар қақшаб-қақшаб,
тулки жоним силаб мен.
Энди ундан ё лавозим,
ё бир унвон тилаб мен.

Жондан ўтиб ҳақиқатни
гуллаб қўймаса тилим,
бир кун мен ҳам одам овчи
ё муҳрдор бўлармен.

Оҳу-жоним, оҳ, бу жоним,
овчи харидори кўп...

АРМОН

(дадам хотирасига)

«Оқ денгиз, қора денгиз армонимдир,
Пахтазор манглайимга фармонимдир,
Хаста кўнглима дору дармонимдир,
Туркистонга етолмади оёғим».

Дадам кетди, айни ёз, кузи қолди,
Ортида мунғайиб беш бўзи қолди.
Юрагида кўл чизиб, сўзи қолди —
«Туркистонга етолмади оёғим».

* * *

Менинг ажинларим пешонамгамас,
Юрагимнинг деворига ботади.
Узун тунлар кўзларимни кўркитиб,
Кун бўйи кипригимда ётади.
Бу гал ҳам мен малакага ёқмайман,
Оломонга нима, у ҳам бир қулда.
Жаҳонгиримг дор остина юради,
Юрак тўла ишқ-у сиртмоғи қулда.
Ҳар кун мени қатл этарлар бефармон,
Ўлмагандай кўз очаман ҳар куни.
Бир ёлдай шаридим, беармон,
Кўрмасайдим, ўшал қув жаҳонгирни.

Қаноат БОЙХОН қизи.

Хотира

ДАРЁ БЎЛИБ ЙИҒЛАЙМАН

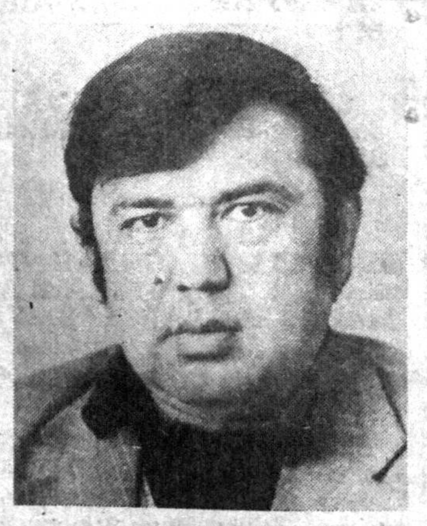

Асқар Қосимов... Унинг номини эшитганлар «Ёр-ёр» қўшиғини эслашлари тайин. Чунки ҳали-ҳануз ошиқ йигитнинг суюклиси бошқа билан гўшангага кираётгандаги изтиробларини ҳеч ким унчалик таърифлай олмаган. Асқаржон нафақат шеъриятда, балки ҳаётда ҳам ўзига хос фазилатли эди. Аслон Қосимов — шоирнинг акаси. Суҳбатимиз у билан.

— Асқаржоннинг болалигини қандай эслайсиз!

— Биз оилада кўпчилик — етти фарзанд эдик. Тўрт ўғил, уч қиз. Тўнғич бўлганим учун отамиз вафотидан кейин улар ҳақида қайғуриш онам билан менинг зиммамда қолган. Ўнта бўлса, ўрни бошқа деганлари рост гап. Ука ва сингилларимнинг ҳар бири ўзича бир олам эди. Айниқса, Асқар. Умуман биз етовлон бир-биримизга меҳрибон, оқибатли бўлиб тарбия топганмиз. Ўзимизни айри қўя олмасдик. Отам «Сизлар қанчалик аҳил, инок бўлсаларинг, хонадонимизда шунчалик қут-барака бўлади», деб уқтирардилар. Биз шуни ҳис қилиб яшардик. Шунданмикан, Асқаржоннинг вафотига қарийб ўн йил бўлди ҳамки ҳамон қайғурамиз, соғинамиз. Болалигиданоқ ҳар қандай даврага қувонч олиб киргувчи эди. Биринчи шеърини ёзган пайтида 4-синфда ўқирди. Усмон Носирга бағишланган шеърини адабиёт ўқитувчиси мақтаган экан. Укаларим ичида кам гапи ҳам, бир сўзлиги ҳам Асқар эди. Лекин шоир, ёзувчилар ҳақида сўзлашадиган бўлсангиз, соатлаб гапирса ҳам чарчамасди. Ноҳақлик билан келиша олмас, тўғрисўзликни ёқтирарди.

— Дўстлари ҳам келишармиди уйга!

— Албатта. Энг яқин дўстларидан бири Тоҳир Малик эди. У билан ҳарбий хизматда бирга бўлишган. Абдулла Орипов ҳам яқин маслаҳатчиси эди унинг. Бу каби дўстлари тез-тез хонадонимизга келиб шеърият ҳақида суҳбатлашишганида, биз ич-ичимиздан севинардик. Газета ва ойномаларда шеъри чиққан пайт Асқаржоннинг энг бахтли кунлари эди.

— Ижоддаги қувончларига ҳам шерик бўлганмисиз...

— Ҳа... У таржима ҳам қиларди. Шулардан бири «Занжирбанд Прометей»дир. Шу таржимаси чоп этилгач, китоб Шароф Рашидов қўлига тушган. У киши ёш талантларга жуда ғамхўр, эътиборли деб эшитардик. Шундай бўлиб чиқди. Ўзларининг «Бўрондан кучли» китобларига қуйидаги мазмунда дастхат ёзиб, берганлар. «Укам Асқаржонга. Таржима менга жуда маъқул тушди. Сизга ижодий камолот тилайман». Асқар китобни олиб келиб онамларга, бизларга бирма-бир ўқиб берганда фақат укам эмас, ҳаммамиз бирдек севинган эдик.

— Фақат яхшилик, бахтиёрлик эмас, баъзан кўнгилсиз воқеалар ҳам киши ёдида қолади...

— Тўғри, аслида ҳаётда кўпроқ ана шу ёмонлик, кўнгилсиз воқеалар ёдда қолади, дейишади. Сира эсимдан чиқмайди. Асқар университетда ўқирди. Шоир сифатида анча-мунча танилган пайтлари. Аксарият шеърларида баъзи ноҳақликлардан нафратланиш кучли эди. Ўшанда Навоийга бағишлаб шеър ёзган. Унга мурожаат қилиб, кошки ҳозир ёнимизда бўлсайдингиз, атрофимиздаги ноҳақликларни кўрсайдингиз, деган экан. Шеърини университетда бўлган мушоирада кўпчилик олдида ўқиган. Уни ўша ернинг ўзиданоқ олиб кетиб, уч кун қийнашган эди. Давр бир ерда тўхтамас экан. Укам ўша пайтларда бугунги дориломон замонларни кўра билган бўлса, не ажаб. Афсус, ўзи орзу қилган кунларда яшаш унга насиб этмади.

— Чиндан ҳам дориломон кунлар келди. Тилимиз қайтди, имонимиз қайтди, жойларда кўчалар, мактаблар қайта номланаяпти. Асқар қисқа умр кўрган бўлса ҳам, лекин баракали ижод қилди. Ҳалол меҳнат қилди. Унинг «Фаввора», «Толбаргак», «Мовий осмон», «Замин кўрки» каби тўпламлари аллақачон мухлислари дилидан ўрин олган. Айниқса, унинг:

Бу кеч қўшни чорбоққа
келин тушди ёр-ёр,
Иложим йўқ бормоққа,
кўникаман зор-зор.

деб бошланадиган қўшиғи билан одамлар юрагига кирган. Шундай экан, унинг номини абадийлаштириш борасида бирор иш қилиндими!

— Бу ишни биз қилсак бироз эриш туюлади. Хайрият ёру-дўстлари, маҳалла аҳли ҳаракат қилишаяпти. Зарур қоғозларни тайёрлаб қўйдик. 75 ёшли онам шу ниятнинг амалга ошишига шоҳид бўлсалар яхши бўларди. Бирор кун йўқки, Онам Асқаржонни эсламасалар. Укам ҳозир тирик бўлганида эҳ-ҳе, айни ижод қиладиган, яйраб ёзадиган даврлари келди-ку. Шунга йиғлайман-да, дарё бўлиб йиғлайман. Яна атрофга қарайману, ёруғ кунлардан, яхши одамлардан таскин топиб: яхшилар бор бўлинг, ўзингизни ёмонлардан асранг. эҳтиёт қилинг дегим келади..

Суҳбатдош
Муқаддас СОЛИҲ қизи.

Асқар ҚОСИМОВ

ИККИ ХИЛ КАЙФИЯТ

— Бобожоним, айтинг-чи,
менга,
Қишда бунча безалмиш
олам!
— Бир қиз ёқиб қолибди
сенга
Сен ошиқи шайдосан
болам!
— Бобожоним, айтинг-чи,
нега
Баҳорда йўқ нашида, сафо!
— Ҳар бир қайғу сабабга
эга,
Сени ташлаб кетмиш
бевафо!

* * *

Бирор кимса ҳолим
сўрмаса,
Ғамлар ичра
қолсам ягона.
Ер ишқимда
ёниб турмаса,
Кулгиларга ўргатган
она —
Шу кун менга
йиғлашни ўргат!
Жўра бўлсам
бевафоларга,
Юртга хизмат
қилмасам, яна
Ухшаб қолсам
бедаволарга,
Кулгиларга ўргатган
она —
Шу кун менга
йиғлашни ўргат!

ЁР-ЁР

Бу кун қўшни чорбоққа
Келин тушди ёр-ёр.
Иложим йўқ бормоққа,
Кўникаман зор-зор.

Онам айтар: — Зерикмай,
Ўғлим, тўйга бор-бор!
— Йўқ бормайман,
боришдан
Ор қиламан, ор-ор!

Шу тўйни деб қалбимда
Узилди бир тор-тор.
Энди панду насиҳат
Қилмас менга кор-кор!

* * *

Қараб турсам ўзим дарё
Оқар гуррос шовқин билан,
Кокил-кокил эрур мавжи
Ой ташлаган ёлқин билан.

Қўзғат довул, эй табиат,
Бир беллашай тўлқин билан,
Қимматбаҳо умримни, бас,
Ўтказайин халқим билан!

Газета саҳифаланаётганда:

ҚЎЗИҚОРИНДАН ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ!

Тошкентнинг биринчи клиник шаҳар касалхонасидаги заҳарланганларни даволаш марказига Дегтяревлардан учтаси — эр-хотин Татьяна ва Василий ҳамда уларнинг онаси оғир аҳволда келтирилди. Шифокорлар улар қўзиқориндан заҳарланганини аниқладилар.

Дегтяревлар байрам кунларида Қозоғистондаги қариндошлариникига меҳмонга боришган эди. Мезбонлар уларни картошка аралаштирилиб қовурилган қўзиқорин билан меҳмон қилишди. Кечга яқин Дегтяревларнинг кўнгли айниб, боши айлана бошлади, иситма чиқди. Лекин шифокорлардан ёрдам сўрашмади. Эртасига бош оғриғи кучайиб, нафас олиш қийинлашгач, «Тез ёрдам»ни чақиришди.

— Баҳор серёғин келди ва қўзиқорин кўпайиши учун қулай шароит яратди, — дейди Тошкент санитария-эпидемиология станцияси санитария бўлимининг мудири С. Сайдалиев. — Мавжуд экология вазияти ҳатто хўраки қўзиқоринларни ҳам заҳарлаб, хатарни кучайтирмоқда. Ўзбекистонда тупроқ жуда булғанган, қўзиқорин эса барча зарарли моддаларни сўриб олади. Шаҳар ҳавосидаги машиналардан чиққан газлар ва бошқа зарарли моддаларни шамол олис ерларгача олиб боради ва улар ёмғирга аралашиб ерга тушиб, қўзиқоринни заҳарлайди.

Ўтган йили аэродром атрофидан қўзиқорин терган кўп одамлар заҳарланган эди. 51 киши оғир аҳволда касалхонага тушди, шундан тўрт кишининг ҳаётини сақлаб қолишнинг иложи бўлмади. Машиналарга бензин қуйиш жойлари, саноат корхоналари, пахта далалари яқинида қўзиқорин териш тавсия этилмайди. Айни шу сабабли Ўзбекистон бош санитария врачи республика ҳудудида ўсадиган қўзиқоринларни териш ва сотишни тақиқлайдиган қарор қабул қилди.

Бу йил ҳам одамлар қўзиқориндан заҳарланаётгани қайд этилди. Фақат Тошкент шаҳри ва вилоятида 12 киши қўзиқорин жабрини тортди. Санитария шифокорлари бозорларда, кооперация савдоси орқали қўзиқорин сотилишига ғов солиши керак. Турли жойлардан бозорларга қоплаб қўзиқорин келтирилаётгани сир эмас, уларнинг кўпи тузукроқ текшириб кўрилмайди.

Ҳозир кўп шаҳарликлар табиат қўйнига дам олишга чиқадилар. Фалокат юз бермаслиги учун қўзиқориндан ўзингизни тийинг.

Л. СТРУННИКОВА,
ЎзА мухбири.

Келгуси сонда:

- **БАНКИРНИНГ ОТИЛГАН МУҲАРРИР ЎҒЛИ.**
- **МУХБИР ГУВОҲ БЎЛГАН ҲАНГОМАЛАР.**

СОЛИҚНИ КИМ ТЎЛАЙДИ? РУХСАТНИ КИМ БЕРАДИ?

Тошкент шаҳар прокуратураси томонидан Ўзбекистон Республикаси прокуратураси билан ҳамкорликда, шаҳар ҳудудида жойлашган овоз ёзиш студиялари, видео-салонлар, видео тасмаларини аҳолига прокатга бериш пунктларининг иш фаолиятларида ҳаракатдаги қонунчиликка оғишмай риоя қилишликлари назорат тартибида текширилиб чиқилди.

Текширишда шаҳар ҳудудида жойлашган кўпгина корхона, ташкилот ва муассасалар осон, мўмай пул топиш йўлига ўтиб олиб, аҳолига пуллик хизмат кўрсатиш ниқоби остида, ўзбошимчалик билан, ишлаётгани маълум бўлди. Ер майдонлари ажратиш ҳақидаги маҳаллий ҳокимиятларнинг қарорларисиз, ушбу конкрет иш билан шуғулланиш тартибини белгиловчи Низомларни ишлаб чиқмай, тегишли ҳокимиятларда рўйхатдан ўтказмай фаолият юритаётганликлари аниқланди.

Текшириш ўтказилган овоз ёзиш студияларининг асосий қисмлари Тошкент шаҳар ҳокимининг маҳкамаси томонидан ушбу фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқини берадиган рухсатномалар олмаганлар. Бунга Маданият вазирлиги, Марказий, Бош универсам дўконлари, Тошкент метрополитени ва бошқа кўпгина корхона-ташкилотларнинг ушбу масала юзасидан юритаётган иш фаолиятлари яққол мисол бўла олади.

Текширишда яна шулар аниқландики, Тошкент экспериментал кўп тармоқли ишлаб чиқариш бирлашмасига тегишли 12 та овоз ёзиш студияси фаолият кўрсатаётган бўлиб, бирлашма билан овоз ёзиш студиялари ўртасида ҳар ойига ўрта ҳисобда 2000-3000 сўм пул топшириш тўғрисида шартномалар тузилган. Ушбу овоз ёзиш студиялари шаҳар ҳудудининг ўзларига қулай бўлган жойларидан тасмаларни сотиш жойларини очишган.

Сотиш учун маҳаллий ҳокимиятлар билан шартнома тузилмаган. Кунлик сотишга чиқарилган тасмалар ҳисоб-китобсиз, ҳужжатсиз сотилган. Кунлик тасмаларни сотиш натижасида келиб тушган пуллар ҳисоб-китоб қилинмай, мўмайгина фойда ўзларининг шахсий манфаатлари учун сарфланган. Олинган фойдани қасддан яшириб, давлат бюджетига бир сўм ҳам пул ўтказишмаган. Ажабланарли жойи шундаки, бу ишларни қилаётган ёш забардаст йигитлар ушбу студияга умуман алоқаси йўқ. Ўрталарида меҳнат шартномалари тузилмаган.

«Кафолат» савдо маркази жойлашган Навоий кўчаси, 16-уйда Шуҳрат Абдуллаев қонунга хилоф равишда овоз ёзиш студияси очиб ишлаб келган. Унинг бу иш билан шуғулланиш учун керакли бўлган юридик ҳужжатларга эга эмаслигини билатуриб, нима сабабларга кўра «Кафолат» савдо маркази бошлиғи А. А. Абдумажитов ў билан ижарага жой ажратиб бериш тўғрисида шартнома тузишганлиги ажабланарлидир.

Пойтахтимизнинг Пушкин кўчасидаги 52 уйда жойлашган овоз ёзиш студияси бизга «Дилмурод» фирмасига тегишли эканлигини маълум қилди. Студия ходимлари керакли бўлган бирон-бир тасдиқловчи ҳужжатларни кўрсата олмади. 30 дан ортиқ ҳар хил турдаги магнитафонларда саноқсиз тасмаларга ёзиш билан А. Сингатуллин шуғулланаётган экан. Навоий кўчасида жойлашган савдо растасида, ҳеч бир ҳужжатсиз, ҳисоб-китобсиз А. Сингатуллинга тегишли тасмалар рухсатсиз сотаётганлиги аниқланди. Орадан маълум вақт ўтгандан кейин А. Сингатуллин олдинги сана билан расмийлаштирилган шартномани бизга тақдим қилди. Улар ўзларини шаҳарнинг эгаси деб ўйлашса керак.

Олой деҳқон бозори ҳудудида жойлашган овоз ёзиш студияси ҳам қонунга хилоф равишда иш олиб бораётганлиги аниқланди. «Туманкоопторг»га тегишли эканлигини айтишсада, бирон бир асос бўлаоладиган ҳужжатларни кўрсата олмади. Бу ҳам етмагандек, кун мобайнида электр энергиядан фойдаланиб келса-да, электр ҳисоблагичга уланмаган.

«Чорсу» деҳқон бозорида жойлашган «Олмос» хусусий фирмага қарашли овоз ёзиш студияси ҳам, ойига фирмага 1500 сўм пул топшириш билан чекланган холос. Кунлик тасмаларни сотиш натижасида келиб тушган пуллар ҳисоб-китоб қилинмаган. Фирмага топширилмаган, текшириш кунига қадар қанча тасмалар сотилганлигини аниқлаб бўлмайди. Фойдадан бир сўм пул ҳам давлат бюджетига ўтказилмаган.

Текшириш шуни кўрсатдики, шаҳар ҳудудида фаолият кўрсатаётган овоз ёзиш студияларининг иш фаолиятларида юқорида кўрсатилган қонунбузарликлар такрорланиб келинмоқда.

Текшириш кунига қадар бирон-бир овоз ёзиш студияларининг олиб бораётган иш фаолиятлари устидан тегишли давлат солиқ инспекциялари томонидан текшириш ўтказилмаганлиги аниқланди. Назоратнинг сустлиги юқорида кўрсатилаб ўтилган қўпол қонунбузарликларга йўл очиб берган. Қачон бу ишларга чек қўйилади. Ёки овоз ёзиш студиялари шаҳар ҳокимлигининг эркатой ташкилотими? Тушунмадик, бўлаётган ишларга. Яна бир нарсани айтишни жуда-жуда истардик. Овоз ёзиш студиялари солиқдан озод қилинганми?

Ғ. ШОҒУЛОМОВ,
Н. ФАРЗАЛИЕВ,
Ўзбекистон Республикаси прокуратураси ходимлари.

АСАКАДА ШУНДАЙ ДАРГОҲ БОР

Андижон вилоятининг Асака шаҳридаги Маҳсум Икромов номли тиббиёт билим юрти ташкил этилганига 13 йил бўлди. Билим юрти ишга тушган пайтда бу ерда бор йўғи 210 талаба ўқиши мўлжалланган эди. 1993—94 ўқув йилида эса 510 нафар талаба қабул қилиш режалаштирилмоқда. Бошланишида бу ерда бор-йўғи 15 ўқитувчи ёшларга таълим берган бўлса, бугунга келиб уларнинг сони ҳам 100 нафардан ошди. Шу ўтган йиллар мобайнида билим юртини тугаллаган 4000 дан ортиқ шафқат ҳамширалари Фарғона водийси, қўшни Қирғизистон давлатининг Ўш, Жалолобод вилоятларида халқнинг дардига малҳам бўлмоқда. Халқнинг дуосини олмоқда.

Биз билим юртида бўлганимизда даргоҳ директори Салима опа Ибайдуллаева билан ҳамсуҳбат бўлдик. Директор опа бизга ўзининг дарду-қувончларини тўкиб солди.

— Бу йил билим юртимизнинг янги, замонавий биноси ишга тушади, — дейди Салима опа қувониб. — Бу бино қурилиши учун озмунча елиб-югурмадик. Худога шукр. Меҳнатларимиз зое кетмади. Биз иш бошлаётган янги бино республикада ягона лойиҳа асосида қурилган. Замонамизнинг барча талабларига жавоб бера оладиган даражада жиҳозланган. Бу биз учун ҳам, талабаларимиз учун ҳам айни муддао бўлди.

Шу йилнинг 1 апрелидан бошлаб барча талабаларимизни бепул тушлик билан таъминлаяпмиз. Бугунги ўтиш давридаги қимматчиликда шуям ҳарна-да. Хуллас, бу томондан нолийдиган жойимиз йўқ.

Гапларимга қараб буларда ҳаммаси зўр экан, деб ўйламанг. Ўзимизга яраша дардимиз ҳам бор. Шулардан бири ва энг асосийси амалиётга чиққан талабаларимизга нисбатан қилинаётган муомала масаласи. Ҳамма жойларда эмас-у, аммо баъзи шифохоналарда амалиётдаги талабаларга умуман эътибор берилмайди. Тўғрироғи, уларга паст назар билан қаралади. Ахир бугунги талаба, эртага ҳамшира бўлади. Ўша шифохоналарда ишлаши керак. Ўз билимини амалиёт билан мустаҳкамламаган талаба талабами? Айниқса, бизнинг соҳада. Қолаверса, бугун шифохоналарда ишлаётган шифокорларимиз ҳам кеча талаба бўлишган-ку!...

Яна бир катта муаммомиз, бу ўқитувчи мутахассисларнинг етишмаслигидир. Ҳозир билим юртимизда устозлик қилаётганларнинг 80 фоизини ёшлар ташкил этади. Уларнинг кўпчилиги ҳавас қиларлик даражада билимдон. Лекин кўпчилигининг амалий маълумотлари етишмайди. Назаримда институтни тугатиб билим юртларга ўқитувчилик учун келадиган ёшларни алоҳида ўқитиш керак. Шундагина нимагадир эришишимиз мумкин. Ёш ўқитувчиларимизга ёрдам бериш мақсадида биз методик кабенетимиз қошида «Ёшлар кенгаши» ташкил этдик. Бу ерда тажрибали ўқитувчиларимиз ўзларининг ёш ҳамкасбларига касб сирларини ўргатадилар...

Биз Салима опа Ибайдуллаева билан узоқ суҳбатлашдик Директорнинг куюнчаклигидан хурсанд бўлдик. Хурсандлигимизга сабаб, раҳбари жонкуяр бўлган жамоанинг эртаси ёмон бўлмайди. Тепса-тебранмас раҳбарлардан сақласин...

Аъзамжон МИРЗАЖОН,
«Туркистон» махсус мухбири.

* * *

СУРАТЛАРДА: [1]. 2 босқичнинг аълочи талабаси Мавжуда Исоқова. [2] Билим юрти директори Салима Ибайдуллаева. [3] Ўқитувчи Замира Содиқова (талабалар даврасида)ларни кўриб турибсиз.

Муаллиф олган суратлар.

ЁШЛАРНИНГ ҒАМХЎРИ ЭДИ

Чиннихол аянинг вафоти ҳақидаги шум хабарни эшитиб барчамизнинг қалбларимиз ларзага келди. Биз, яъни ёшлар онамиздай меҳрибон ва ғамхўр азиз кишимиздан, яқин маслаҳатгўйимиздан ажралиб қолдик...

Чиннихол Иброҳимова республикамиздаги ёшлар ҳаракатининг биринчи қалдирғочларидан эди. У ўша суронли 20-йиллардан бошлаб, ҳаётнинг энг илғор жабҳаларида фидокорона меҳнат қилди. Уруш даврида фронт орқасидаги машаққатли, қийин ва оғир жойларда, тиклаиш даврларида куч-ғайратини аямасдан жонбозлик кўрсатди.

Чиннихол ая қаерда ишламасин, қаерга бормасин бутун умри мобайнида ёшлар билан бирга бўлишга ҳаракат қилди. Ўз маслаҳат-насиҳатлари, тажрибалари, амалий ишлари билан ёш авлод тарбиясига муносиб ҳисса қўшди. У мўътабар зотнинг фаол ҳаёт йўли ҳар бир йигит-қизга ўрнак бўлгуликдир.

Мунис ва мушфиқ аяжонимиз Чиннихол Иброҳимованинг порлоқ хотираси юракларимизда абадий муҳрланиб қолажак.

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ.

Бош муҳаррир: Жаббор РАЗЗОҚОВ.

Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, А.АҲМЕДОВ (*бош муҳаррир ўринбосари*), К.ЖУМАНИЁЗОВ, З.МАМАДАЛИЕВ, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ (*масъул котиб*), С.РУСТАМОВ.

Таъсис этувчилар:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ
ва
"ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ
газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Манзилгоҳи: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 00130 Буюртма Г—232. 64562 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди. 21.30.

1 2 3 4 5 6